

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII

EDUCAȚIE MUZICALĂ

Manual pentru clasa a 3-a

MARINA MORARI • ALEXANDRU BORȘ

Știința, 2020

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

Manualul școlar a fost realizat în conformitate cu prevederile Curriculumului la disciplină, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018. Manualul a fost aprobat prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 892 din 26 august 2020, urmare a evaluării calității metodico-științifice.

Editat din sursele financiare bugetare.

Comisia de evaluare:

Daniela Cotovițaia, prof., gr. did. superior, IPLT „Mihail Berezovschi”, Chișinău;
Lilia Salinschi, prof., gr. did. unu, IPLT „Mircea Eliade”, Chișinău;
Nina Toma, prof., gr. did. unu, IPLT „Natalia Dadiani”, Chișinău;
Angela Grosu, prof., gr. did. unu, IPLT „Elena Alistar”, Chișinău;
Anna Gurskaia, prof., gr. did. unu, IPLT „Ștefan cel Mare”, Bălți

Denumirea instituției de învățământ _____				
Manualul a fost folosit: _____				
Anul de folosire	Numele, prenumele elevului	Anul de studii	Aspectul manualului	
			la primire	la returnare
1				
2				
3				
4				
5				

Dirigintele verifică dacă numele, prenumele elevului sunt scrise corect.

Elevii nu vor face niciun fel de însemnări în manual.

Aspectul manualului (la primire și la returnare) se va aprecia cu unul dintre următorii termeni:

nou, bun, satisfăcător, nesatisfăcător.

ÎNȚEPRINDEREA
EDITORIAL-POLIGRAFICĂ

ȘTIINȚA

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova
tel.: (+373 22) 73-96-16 (anticamera); (+373 22) 73-99-94 (marketing)
(+373 22) 73-99-83 (depozit); fax: (+373 22) 73-96-27
e-mail: prini_stiinta@yahoo.com
www.editurastiinta.md

Toate drepturile asupra acestei ediții
aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice Știința.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Morari, Marina

Educație muzicală: Manual pentru clasa a 3-a / Marina Morari, Alexandru Borș; Comisia de evaluare:

Daniela Cotovițaia [et al.]; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. – Ch.: Î.E.P. Știința, 2020

(Tipogr. „Combinatul Poligrafic”). – 96 p.: il., n. muz. color.

Proprietate a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

ISMN 979-0-3480-0422-8

ISBN 978-9975-85-229-6

© Marina Morari, Alexandru Borș. 2012, 2016, 2020

© Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința. 2012, 2016, 2020

Dragi elevi!

Acum aveți posibilitatea să continuați calea cunoașterii enigmaticului limbaj al artei sunetelor muzicale. Prezentul manual vă va ajuta să înțelegeți că muzica este un mijloc specific de comunicare între oameni. Limbajul muzicii, prin îmbinarea mai multor elemente – sunete muzicale diferite ca înălțime, durată și intensitate, precum și timbru, tempo – contribuie la redarea emoțiilor, sentimentelor, gândurilor care sunt, câteodată, imposibil de a fi exprimate prin vorbirea obișnuită. În cele din urmă, de la cele trei genuri de muzică (cântec, dans, marș) iau naștere diverse compoziții muzicale vocale, pentru instrumente muzicale, pentru orchestră etc.

De asemenea, pe parcurs vă veți convinge că cel mai important element al limbajului muzicii este *melodia*. Ea poate fi de o mare diversitate: de cântec, de dans, de marș etc.

În cadrul acestui manual, veți lua cunoștință de forme muzicale mai des întâlnite, aflând că forma/structura unei creații muzicale este în strânsă legătură cu ideile muzicale.

Pe lângă toate acestea, aveți încă multe altele de aflat în timpul studierii sistematice a materialului muzical expus în prezentul manual.

Mult succes!

Semne convenționale

Audiați. Vizionați

Interpretați. Executați

Meditați. Comentați

Creați

Lucrați independent

Cuprins

1 LIMBAJUL MUZICII

- 5 **Caracterul variat al muzicii**
- 7 Evenimentul sonor în muzică
- 8 Să elaborăm „Partitura ascultătorului”
- 9 **Elementele limbajului muzical**
- 10 **Nuanțele dinamice – element de expresie muzicală**
- 12 Nuanțarea dinamică în cântec
- 14 **Ce este ritmul muzical?**
- 16 Accentul ritmic
- 18 Cum se măsoară timpul în muzică?
- 20 **Tempoul în muzică**
- 23 **Timbrul muzical**
- 23 Timbrul vocal
- 25 Timbrul instrumental
- 27 Tipurile de orchestră
- 30 **Evaluare**

2 MELODIA – ELEMENT PRINCIPAL AL MUZICII

- 31 **Ce este melodia?**
- 33 Cum poate fi caracterizată melodia?
- 35 **Structura unei melodii**
- 37 Să improvizăm melodii
- 39 Gama Do
- 41 **Modul de îmbinare a sunetelor în melodie**
- 43 Cine poate interpreta o melodie?
- 44 **Melodii celebre în universul muzicii**
- 49 Muzica sărbătorilor de iarnă
- 52 **Evaluare**

3 FORME MUZICALE SIMPLE

- 54 **Cum se organizează ideile muzicale în cântec?**
- 57 **Forma monopartită în muzică**
- 63 **Forma bipartită în muzică**
- 69 **Forma tripartită în muzică**
- 72 Să improvizăm muzical
- 75 **Evaluare**

4 FORME MUZICALE COMPUSE

- 77 **Forma rondo**
- 81 Să descoperim forma rondo în „Partitura ascultătorului”
- 83 **Măsura de patru timpi**
- 84 **Tema cu variațiuni**
- 89 **Forma liberă (deschisă)**
- 95 **Evaluare**

Caracterul variat al muzicii

Muzica exprimă diverse trăiri și gânduri ale unui om sau ale unui grup mare de oameni. Muzica pe care o ascultăm și interpretăm ne influențează dispoziția, gândurile și faptele. Sunetele muzicale pot „povesti” orice eveniment din viața noastră, pot descrie o imagine din natură sau imita un fenomen natural.

Diversitatea artei sunetelor pornește de la genurile primare de muzică – cântecul, dansul și marșul –, care pot însoți și înfrumuseța activitatea oamenilor.

1. În ce momente din viața omului sună muzica: a) cântecului; b) dansului; c) marșului?
2. Prin ce se aseamănă și se deosebește muzica cântecelor, dansurilor și marșurilor?
3. Interpretați expresiv cântecul „Clopoțelul” în caractere variate.

Clopoțelul (cântec didactic)

1. Cling, cling, clo - po - țe - lul ve - sel a su - nat.
2. Har - nic sprin - te - ne - lul pe toți ne-a che - mat.

Să ne amintim...

Cântec

duios
liric
cantabil

Dans

sprinten
săltăreț
jucăuș

Marș

cadențat
hotărât
curajos

Cântecul generează cantabilitatea, dansul – caracterul dansant, iar marșul – caracterul de marș al muzicii.

4. 🎤 Învățați după auz și interpretați cântecul „Acum e toamnă, da!”.
5. 🎤 Exersați interpretarea cântecului în caracter de dans și în cel de marș, utilizând ca reper desenele de mai sus.
6. 🧠 Care dintre acestea exprimă cel mai bine imaginea toamnei prin cânt?

Acum e toamnă, da!

Versuri și muzică: Grigore Teodosiu

Andante D A7 D A7 D

1. A, a, a! A - cum e toam - nă, da!
lar-ba-n câmp se veș - te - jeș - te, Frun - za - n co-dru-n
- găl - be - neș - te. A, a, a! A - cum e toam-nă, da!

2. E, e, e! Plăcută vreme e.
Mere, prune, nuci și pere,
Noi avem după plăcere.
E, e, e! Plăcută vreme e.

3. I, i, i! Veniți copii la vii!
Strugurele must se face
Și mustul nouă ne place.
I, i, i! Veniți copii la vii!

4. O, o, o! Se duc cocorii-n stol.
Se duc cucii și rândunele
Și ne pare rău de ele.
O, o, o! Se duc cocorii-n stol.

Evenimentul sonor în muzică

Orice lucrare muzicală reprezintă o „povestire în sunete”. Conținutul acesteia este alcătuit din unul sau mai multe **evenimente sonore**. Trecerea de la un eveniment sonor la altul se simte prin schimbarea expresivității muzicii. Expresivitatea evenimentului sonor este creată de limbajul muzical.

Antonio Vivaldi.

Concertul „Toamna”

Marele compozitor italian Antonio Vivaldi s-a născut în Veneția. Primele lecții de muzică i-au fost predate de propriul tată, care cânta la vioară. Mai apoi, întreaga Europă l-a cunoscut pe Vivaldi în calitate de compozitor și violonist remarcabil.

Cea mai cunoscută creație muzicală a artistului este ciclul „Anotimpurile”. Concertul „Toamna” cuprinde trei părți (mișcări), în care sunt descrise: sărbătoarea roadei; odihna oamenilor în acest anotimp; vânătoarea în toiul toamnei. Conținutul muzicii, prin diverse evenimente sonore, exprimă și descrie viața omului în acest anotimp.

Antonio Vivaldi
(1678–1741)

1. 🎧 Audați prima mișcare *Allegro* din Concertul nr. 3 „Toamna” din albumul „Anotimpurile” de A. Vivaldi.
2. 📖 Manifestați elementele de cultură auditivă, respectând sugestiile expuse mai jos.

Sugestii de cultură auditivă:

- Păstrează tăcerea triplă (înainte, în timpul și imediat după sunarea muzicii). Te concentrezi asupra muzicii.
- Urmărește cu atenție muzica de la început până la sfârșit.
- Trăiește intens ceea ce asculți.
- Cercetează expresivitatea limbajului muzical. Observă când melodia se repetă sau apare ceva nou în ea.
- Argumentează-ți propriile idei.

Să elaborăm „Partitura ascultătorului”

În timpul audiției unei creații muzicale, toate impresiile, „pașii” muzicii pot fi notate pe caiet sub formă de figuri, imagini. Spre exemplu, în reprezentarea evenimentelor sonore din prima mișcare a concertului „Toamna”, putem utiliza desenele: frunza, vântul, copacul, norul, picăturile de ploaie...

1. Fredonați melodia de la începutul primei mișcări a concertului „Toamna” de A.Vivaldi.
2. Descoperiți, prin reaudiții: a) dispoziția generală a muzicii; b) expresivitatea muzicii; c) repetarea melodiei și apariția elementelor noi în timpul sunării muzicii.
3. Urmăriți modelul „Partituri ascultătorului” în figura de mai jos. Observați cum imaginile redau evoluția evenimentelor sonore.

I						
II						
III						

4. Continuați să elaborați „Partitura ascultătorului” în activitate de grup.
5. Reprezentați evenimentele sonore prin desene.
6. Afișați imaginile, prezentați-le colegilor și apreciați-vă reciproc rezultatele.

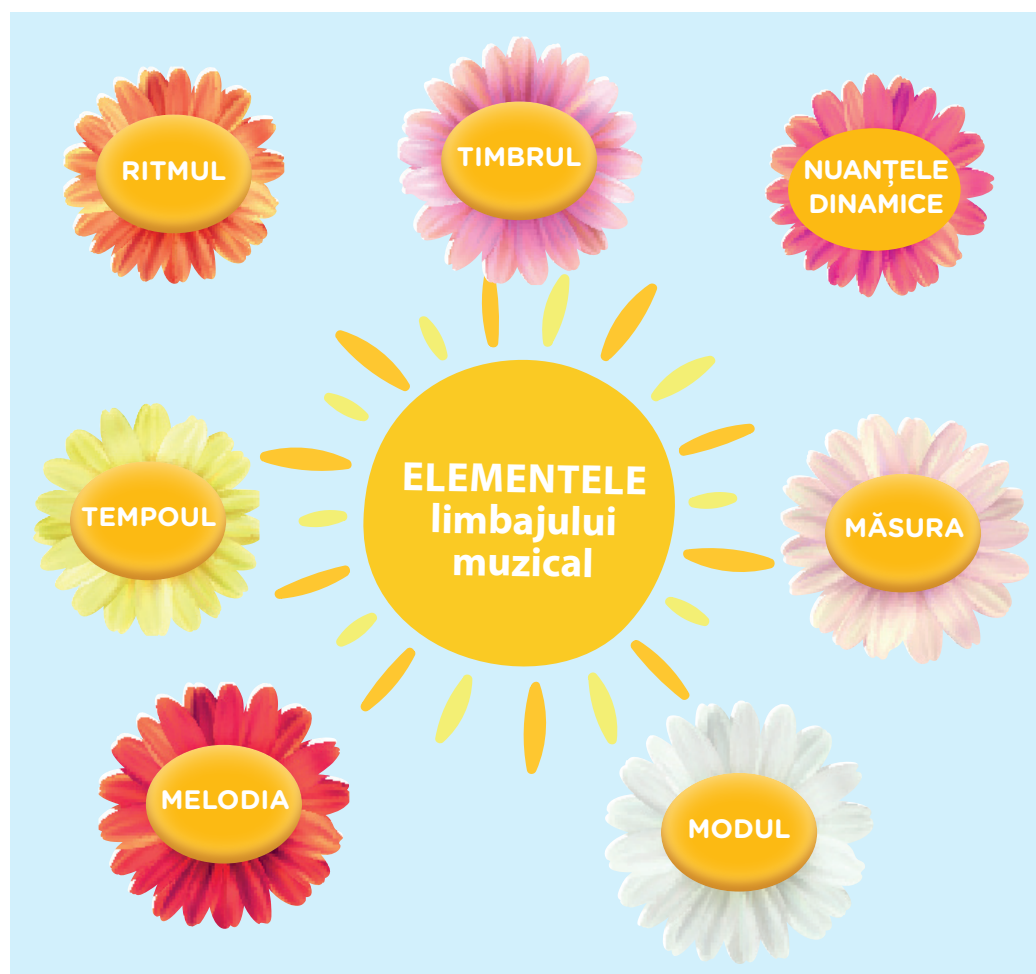
Elementele limbajului muzical

Limbajul artei muzicale este sonor și intonațional. Spre deosebire de zgomote, sunetele muzicale sunt plăcute auzului, fiind produse de vocile oamenilor și de instrumentele muzicale.

Într-o creație muzicală sunetele relaționează, sunt aranjate într-o anumită ordine și exprimă un mesaj sonor-artistic. Pentru a înțelege acest mesaj, este necesar să cunoaștem elementele limbajului muzical.

Examinați schema de mai jos și numiți elementele limbajului muzical.

Calitățile sunetelor muzicale (înălțimea, durata, intensitatea, timbrul) generează diverse elemente ale limbajului muzical.

Principalul element al limbajului muzical este **melodia**.

Nuanțele dinamice – element de expresie muzicală

Steve Hanks. *Lecție de muzică*

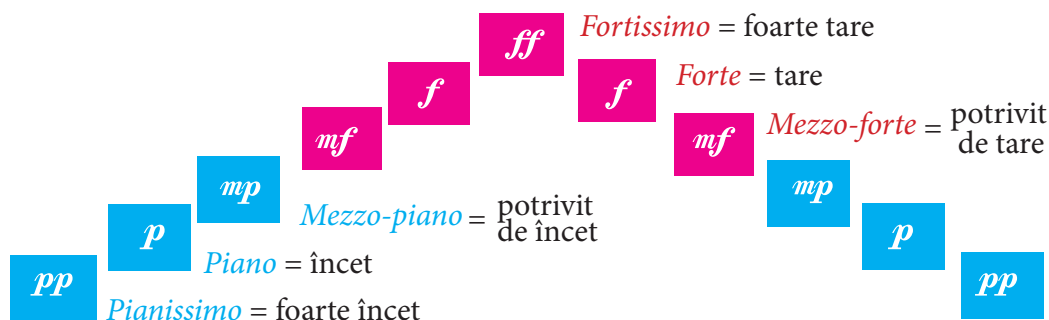
Muzica te face să vibrezi.

George Enescu

Asemenea culorilor în arta plastică, nuanțele dinamice în muzică o fac mai sugestivă. Fără nuanțe dinamice, orice melodie ar suna monoton, neexpresiv și neînsuflăit. Astfel, pentru a da expresie ideilor muzicale, compozitorii recurg la diverse nuanțe dinamice: de la cele mai slab auzite până la cele mai puternice.

Denumirea nuanțelor dinamice (a gradeilor de intensitate) provine din limba italiană și se notează prescurtat.

Termenii care indică o intensitate uniformă

Termenii care indică o modificare treptată (progresivă) a intensității

Crescendo (*cresc.*) sau = crescând intensitatea din ce în ce mai mult.

Decrescendo (*descresc.*) sau = descrescând intensitatea treptat.

Diminuendo (*dim.*) = scăzând, diminuând intensitatea treptat.

Redarea unui eveniment sonor prin diverse nuanțe dinamice se numește **nuanțare dinamică**. Efectele nuanțelor dinamice atribuie expresivitate muzicii, producând diverse asociații de apropiere, de îndepărtare, ecoul etc.

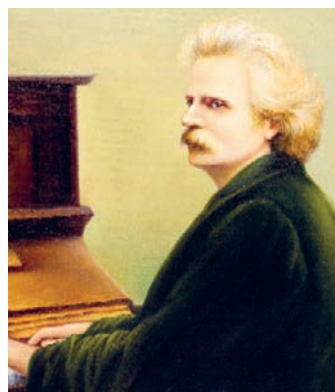
Sucesiunea nuanțelor dinamice într-o creație muzicală alcătuiește **planul dinamic** al acesteia.

Edvard Grieg.

Piesa „Dimineața”

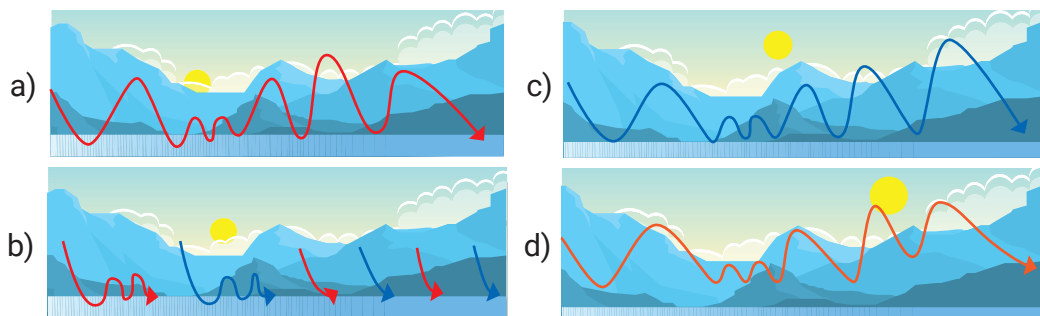
Marele compozitor norvegian Edvard Grieg s-a născut într-o familie cu tradiții muzicale. La șase ani, mama îi devine cea dintâi profesoară de pian. Iar mai târziu se remarcă drept mare pianist.

Având un suflet mare de artist, Edvard Grieg a creat cu ajutorul muzicii imaginea naturii. În piesa „Dimineața” (din suita nr. 1 „Peer Gynt”) este redată trezirea treptată a naturii. Melodia lucrării se repetă sunând succesiv la diferite instrumente (flaut, oboi, viori etc.). Caracterul cantabil al muzicii sugerează frumusețea unei zile pline de lumină și proșteime.

Edvard Grieg
(1843–1907)

1. Audiati piesa „Dimineața” de E. Grieg.
2. Fredonați melodia din această piesă sub formă de dialog.
3. Reprezentați conturul melodic cu mișcarea mâinilor în spațiu în timpul auditei piesei, utilizând imaginile de mai jos. Observați: cu cât mai tare sună muzica, cu atât mai mare este gestul mâinii.

Nuanțarea dinamică în cântec

În creațiile muzicale de proporții, compozitorul indică nuanțele dinamice pentru tot mersul mesajului muzical. Cu ajutorul nuanțelor dinamice sunt exprimate trăirile personajelor și descrise diverse evenimente.

În cântece, planul dinamic este sugerat de textul poetic.

1. Alcătuiți fișe cu denumirea prescurtată a nuanțelor dinamice. Utilizați-le la elaborarea planului dinamic pentru fiecare dintre strofele cântecului „Toamna”.
2. Interpretați expresiv cântecul „Toamna” potrivit planului dinamic propus.

Toamna

Versuri: Vasile Nedelcu

Muzică: Daria Radu

Andante, dolce *p* *dm*

1. A ve - nit și toam-na, Pe ne - prins de ves - te,

p *A7* *mp* *A7* *dm*

Co - bo-rând din co - dri, Ca din-tr-o po-ves - te,

p *gm* *A7* *dm* *mf* *Refren:* *gm* *dm*

Ca din-tr-o po - ves - te. Hai-na grea de a - ur

C7 *F* *gm* *dm*

Vân-tul i-o sfâ - și - e, Zdren - țe ur-că-n no - uri,

mp *A7* *B* *p* *gm* *A7* *dm*

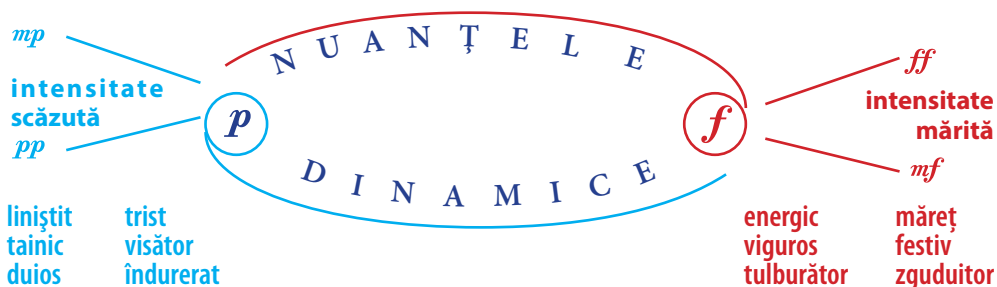
Trec pes - te câm-pi-e, Trec pes-te câm - pi - e.

2. Dimineața bruma
Pișcă de picioare -
Nu mai umbli desculță
Ziulica mare. – bis

Refren:
Nouri mari se-adună
Și în jos se lasă,
De ne fură zarea
Și ne-alungă-n casă. – bis

3. Determinați mijloacele de expresie din cântecul „Toamna”.

4. Caracterizați expresivitatea nuanțelor dinamice în creațiile muzicale audiate și interpretate anterior, utilizând schema de mai jos.

5. Învățați și interpretați cântecul „7 note muzicale”. Alegeți nuanțele potrivite pentru fiecare strofă.

7 note muzicale

Versuri: Titus Știrbu

Muzică: Raisa Buciucianu

Andantino

1. Fu - ge-un iz-vo-raș la va - le Și în - gâ - nă făr - a
ști Șap - te no - te mu - zi - ca - le. Do, re, mi, fa,
sol, la, si. Sol, fa, mi, re, do, sol, do.

2. Printre ierburi vântul moale
Șuieră fără a ști
Șapte note muzicale.
Do, re, mi, fa, sol, la, si.
Sol, fa, mi, re, do, sol, do.
3. La cel codru de pe vale
Șapte băiețași am fost.
Cele note muzicale
Mi le știu azi pe de rost
Toți băieții de pe glob.

Ce este ritmul muzical?

Ritmul semnifică ideea de mișcare regulată. În sfera artelor (muzică, dans, poezie), ritmul este un element de expresie foarte important.

În muzică, **ritmul** este generat de succesiunea organizată a duratelor sunetelor. Fără ritm nu poate exista melodia.

- 1.** Stabiliți și executați ritmul din exercițiile ce urmează:

a)
La un ca - păt cân - te - cul, La alt ca - păt su - fle - tul.

b)
Lu - nă, lu - nă no - uă, Ta - ie pâi - ne-a-n do - uă.

Ritmul muzical se structurează din: **formula ritmică** și **accentul ritmic**.
Formula ritmică reprezintă o combinație de durate ale notelor și pauzelor, încadrate într-o măsură.

Mai multe formule ritmice alcătuiesc un **desen ritmic**.

- 2.** Executați cu băți din palme formulele ritmice de mai jos.

Să ne amintim...

Măsura de doi timpi				
Măsura de trei timpi				

- 3.** Descoperiți prin ce se deosebește ritmul la măsura de doi timpi de ritmul la măsura de trei timpi.

Ritm la măsura de doi timpi:

Ritm la măsura de trei timpi:

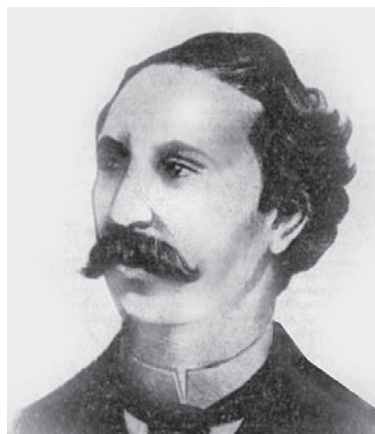

Constantin Dimitrescu.

Dans țărănesc (Dans rustic)

Constantin Dimitrescu a fost un compozitor și violoncelist renumit. El a promovat muzica românească de cameră. Creația sa se caracterizează prin intonații folclorice și melodicitate.

„Dansul țărănesc” a fost compus pentru violoncel și pian și este o piesă de cameră. Muzica dansului are la bază două melodii: prima sună cu avânt, aprig și înfocat, iar a doua – mlădios, lin, curgător.

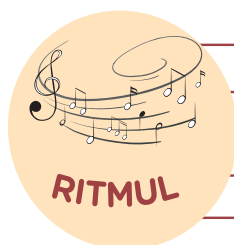

Constantin Dimitrescu
(1847–1928)

4. 🎧 Audiați „Dansul țărănesc” de C. Dimitrescu și urmăriți expresivitatea ritmului.
5. 📖 Expuneți-vă opiniile asupra rolului ritmului în muzica audiată cu ajutorul expresiilor de mai jos.

Dicționar

muzică de cameră – creații muzicale cu sonoritate redusă, executate de un ansamblu cu număr restrâns de interpreți (de la 2 până la 20).

- Generează mișcare.
- Ordonează melodia.
- Exprimă caracter.
- Emană energie.
- Redă expresivitate.

6. 🎵 Improvizați mișcări ritmice potrivite pentru fiecare parte a piesei „Dans țărănesc”.

Ion Josan

Violoncel – instrument muzical cu corzi și arcuș, ce are o sonoritate mai joasă (mai gravă) în comparație cu vioara. Ca dimensiune, este mai mare decât vioara și mai mic decât contrabasul.

Accentul ritmic

Cuvintele din versurile unui cântec, de regulă, au silabe accentuate (ce se pronunță mai tare) și silabe neaccentuate. Silabele accentuate se succed periodic (se repetă la distanțe egale).

Accentul conferă ritmului muzical precizie și se notează prin semnul >. Accentul ajută la determinarea măsurii.

1. Exersați rostirea ritmică, respectând accentul ritmic:

a) Su - flă trist vânt pri - beag,
 > > > >
 A so - sit toa - mna-n prag.
 > > > >

b) Cu - cu - le, ai glas du - ios,
 > > > >
 Tu faci co - drul mai fru - mos.
 > > > >

Cu - cu - le, ai glas du - ios.

2. Rostiți textul în ritm uniform, respectând accentul ritmic:

a) A - la, ba - la, por - to - ca - la.
 > > > >
 b) Gâ-ză, gâ-ză, bu - bu - ru - ză.
 > > > >

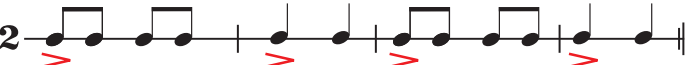

a) Doi cai pasc fân.
 > > > >
 b) Am fost în crâng.
 > > > >

Bu - cium, su - nă.
 > > > >

3. Executați exercițiile ritmice cu bătăi din palme, rostind concomitent denumirea silabelor ritmice (pas, iu-te).

1)

2)

3)

4. Exersați citirea ritmică a versurilor de mai jos după modelele din exercițiul precedent. Alegeți cea mai expresivă variantă.

Zboară frunzele în vânt, Toamna iarăși a sosit,
Ce frumos cad pe pământ! Mic și mare-i mulțumit.

5. Notați pe caiet ritmul creat.

6. **Joc muzical.** Interpretați „Ritmuri vesele”: 1. Rostiți ritmic textul sub formă de dialog. 2. La sfârșitul fiecărei fraze executați una dintre formulele ritmice propuse în colonița din dreapta. 3. Ritmul va deveni mai vesel, dacă se va produce diferit: prin bătăi din palme, pocnet din degete, lovire cu degetul arătător în palmă și altele.

a) Toa - mnă bu - nă și fru - moa - să

b) Spre sfâr-șit ne-a-lungi în ca - să,

c) Tu ne dai fruc-te, le - gu - me

d) Coap-te, proas-pe-te și bu - ne.

7. Elaborați pentru textul de mai jos variante de desen ritmic. Notați pe caiet și interpretați cele mai expresive desene ritmice.

Apa rece de izvor
Îți alină orice dor.

Numai dorul cel de țară
Rămâne la inimioară.

(Marcela Mardare. „Dor de țară”)

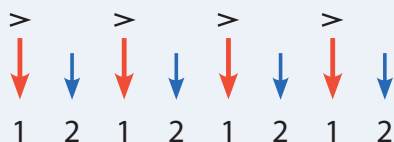
Cum se măsoară timpul în muzică?

Să ne amintim...

Durata sunetelor muzicale se măsoară în timpuri.

Măsura de doi timpuri

conține grupul de doi timpuri: primul accentuat (timp tare), iar al doilea neaccentuat (timp slab).

MARȘUL
SÂRBA
POLCA

Măsura de trei timpuri

conține grupul din trei timpuri: primul accentuat, iar al doilea și al treilea neaccentuați.

VALSUL
MAZURCA
MENUETUL

1. Marcați cu gestul mâinii timpii accentuați și neaccentuați în exemplele de muzică audiată.
2. Memorați și interpretați cântecul „Drag mi-e jocul românesc”.

Drag mi-e jocul românesc

(din folclorul copiilor)

Andante C

1. Drag mi-e jo - cul ro - mâ - nesc, Dar nu știu cum
2. Bi - ne de nu l - oi por - ni, Eu ru - și - ne
3. Nu te ui - ta la co - joc, Ci te ui - tă

să - l por - nesc. Hei! Tra la la la la la la la la la la,
oi pă - ți. Hei! Tra la la la la la la la la la la,
cum mai joc. Hei! Tra la la la la la la la la la la!

3. Accentuați timpii tari cu bătăi din palme, interpretând cântecul.
4. Elaborați un acompaniament ritmic potrivit pentru acest cântec.

Muzica există atunci când sună. Prin ascultarea cercetătoare poți înțelege tainele și mesajul muzicii. Audiția muzicii interpretate pe viu, bunăoară în sala de concert, produce impresii mult mai puternice decât o înregistrare la radio, televizor etc.

Piotr Ceaikovski
(1840–1893)

Piotr Ceaikovski.

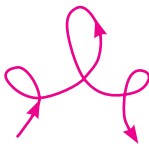
Vals sentimental

Compozitorul rus Piotr Ceaikovski este unul dintre marii creatori ai muzicii.

Părinții săi adora muzica, descoperind talentele fiului în acest domeniu foarte devreme. La maturitate, dragostea de muzică îl cucerește total pe Ceaikovski. Astfel vor fi create piese pentru pian, simfonii, muzică de cameră, opere, baletе etc. de mare valoare.

Una dintre lucrările de mare măiestrie ale compozitorului este „Valsul sentimental” (opus 51, nr. 6). Muzica piesei sună trist și reunește caracterul cantabil cu ritmul de vals. Melodia transmite dor, visare și tandrețe.

5. 🎧 Audiți „Valsul sentimental” de P. Ceaikovski. Ce imagine vă trezește?
6. 🎵 Descoperiți caracterul muzicii în fiecare eveniment sonor.
7. 🎶 Redați cu gestul mâinii linia melodiei din „Valsul sentimental”, marcând avântul, culminația (accentul ritmic) și liniștirea, după modelul propus.

Repere pentru caracterizare	I eveniment	al II-lea eveniment	al III-lea eveniment
Sentimentul muzicii	visător, trist	viu, luminos	?
Caracterul melodiei	cantabil	dansant	?
Conturul melodiei			?

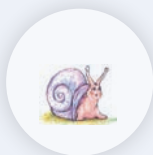
Tempoul în muzică

O creație muzicală există în timp, deoarece mesajul ei sonor se dezvăluie treptat, sunet cu sunet. **Tempoul** reprezintă viteza (gradul de mișcare) cu care se interpretează creația muzicală.

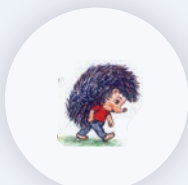
Termenii de mișcare (gradațiile de tempo) sunt de două feluri: termeni care indică o mișcare constantă (uniformă) și termeni care arată o mișcare variabilă (neuniformă). Gradația de tempo se indică în limba italiană, la începutul fiecărei creații muzicale.

Să ne amintim...

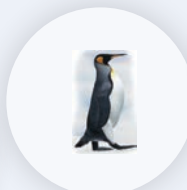
TERMENII DE MIȘCARE

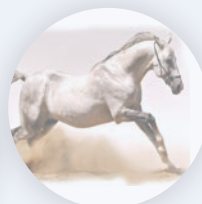
Largo = foarte rar

Adagio = rar

Moderato = potrivit
Andante = potrivit de rar

Allegretto = repejor

Allegro = repede

1. Caracterizați tempoul în creațiile muzicale audiate și interpretate.
2. Dacă ați alege muzica potrivită pentru perioadele zilei: dimineață, amiază și seară, în ce tempo ar suna? Argumentați răspunsul.
3. Elaborați o listă de audiții cu creații ce sună în tempo rar și tempo repede.

Este bine să mai știm...

Verbal, tempoul se caracterizează cu aproximație. Pentru a determina exact tempoul creației muzicale, a fost inventat **metronomul**. El funcționează asemenea unui ceasornic cu pendul. Scara metronomului cuprinde diferite gradații de tempo și indică câte mișcări face pendulul într-un minut.

Metronom

Edvard Grieg.

Marșul piticilor

Piesa „Marșul piticilor” de Edvard Grieg reprezintă o fantezie muzicală, în care trăiesc ființe din povești – piticii. Muzica redă contrastul dintre lumea de basm a traiului subteran al piticilor și frumusețea naturii de pe suprafață.

Mișcarea energetică a piticilor este redată muzical prin ritm bine pronunțat, accente și tempou repede. Caracterul piticilor se exprimă cu ajutorul contrastului de nuanțe dinamice – de la *pianissimo* (foarte încet) până la *fortissimo* (foarte tare).

4. 🎧 Audiați „Marșul piticilor” de E. Grieg. Determinați gradația de tempo în care se execută această piesă.
5. 📖 Ce elemente de limbaj ne ajută să percepem caracterul personajelor?
6. 🎵 Ce ne sugerează sonoritățile muzicii din introducere și de la sfârșitul piesei?
7. 🎤 Memorați și interpretați expresiv cântecul „Moldovioară, floare rară”, respectând gradația de tempo.

Moldovioară, floare rară

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Ion Macovei

Moderato A7 dm C7

1. Mol-do-vioa-ră, nu-me dul-ce, Nu-me ce no-
F roc a-du-ce, O-chii se-mă-nați îmi sunt
A7 dm gm A7 dm

Cu-al tău nu-me drag și sfânt, Cu-al tău nu-me drag și sfânt.

2. Moldovioară, floare rară,
Care-mi crești în inimioară,

Floare hrănită mereu
Cu dorul visului meu.

8. 📖 Ce creații muzicale dintre cele studiate se interpretează în tempourile *Allegro*, *Moderato* și *Andante*?
9. 🎤 Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Doina” în tempoul dat.

Doina

Versuri: Constantin Dragomir

Muzică: Daria Radu

Andante cm *p* fm cm

1. Flu - ier, flu - ie - raș de os,

cm fm cm

Nu e cân - tec mai fru - mos.

Refren: B7 Es B7 Es

Dui - dui - dui, Doi - ni - ță cu drag,

B7 Es G7 cm

Dui - dui - dui, Pe - al meu me - leag.

2. Fluier, fluieraș de fag,
Niciun cântec nu-i mai drag.
Refren.

3. Nu e pasăre măiastră
Să nu cânte doina noastră.
Refren.

10. 📖 Explicați de ce acest cântec se interpretează în tempo *Andante*.
11. 📖 Alegeți cuvinte potrivite pentru a caracteriza tempoul în muzica audiată și interpretată.

Timbrul muzical

Muzica se interpretează cu vocea, la instrumente muzicale și în variantă mixtă – vocal-instrumental. Fiecare voce și instrument muzical posedă calități sonore proprii.

Înșușirea sunetelor de a se deosebi între ele după sursele care le produc se numește **timbru**. Acesta este „culoarea” sunetului muzical.

Timbrul muzicii ne ajută să distingem vocile omenești, sonoritatea diferitor instrumente muzicale.

Timbrul vocal

Timbrul vocal este specific vocilor omenești. Toate vocile se clasifică în două mari categorii: feminine (au caracteristici timbrale comune cu ale copiilor) și bărbătești.

Cor mixt

Frumusețea vocilor poate fi deslușită la interpretarea muzicii solo (un cântăreț), a unui ansamblu (un grup de interpreți) și a corului (un grup mare de cântăreți).

Mihai Munteanu

Timbruri vocale

Voci
de bărbați:

- Tenor
- Bariton
- Bas

Voci
de femei și copii:

- Soprano
- Alto

Maria Bieșu

Carl Maria von Weber.

Corul vânătorilor

Carl Maria von Weber este cunoscut ca mare compozitor, dirijor și pianist german. Primele creații muzicianul le compune în copilărie. Astfel, la vârsta de numai 13 ani a scris prima sa operă.

„Corul vânătorilor” din opera „Arcașul liber” reprezintă o piesă ce exprimă bucuria și admirația pentru vânătoare.

Această muzică amintește de cântecul popular german, cu mișcare ritmată. Accentele din melodie subliniază bărbăția și însuflețirea vânătorilor. Sonoritatea cornilor imită semnalele cornului de vânătoare. Creația este destinată interpretării corului de bărbați.

Carl Maria von Weber
(1786–1826)

1. Audiați „Corul vânătorilor” din opera „Arcașul liber” de C.M. von Weber. Explicați de ce muzica sună în caracter de marș.
2. Fredonați melodia din „Corul vânătorilor” în tempo rar și potrivit.
3. Alegeți o formulă ritmică adecvată pentru acompanierea melodiei „Corului vânătorilor” la instrumente muzicale pentru copii.

Corul vânătorilor

(fragment)

Muzică: Carl Maria von Weber

Molto vivace

f Că - n - tînd, noi ne pe - tre - cem vi - a - ță fe -
ri - ce, prin far - mec de co - dru în zori o por - nim. *etc.*

Corn – instrument muzical de suflat, constituit dintr-un tub conic de alamă. În componența orchestrei simfonice, cornul redă melodia cu caracter solemn sau trist, domol sau glumeț.

Timbrul instrumental

Muzica instrumentală este scrisă pentru a fi interpretată la instrumente. Dacă ascultăm o melodie cântată pe rând la diferite instrumente muzicale, putem să le recunoaștem după **timbru** (sonoritate).

După modul în care se produce sunetul muzical, instrumentele pot fi din familia celor *cu corzi*, *de suflat* și *de percuție*.

1. Determinați ce instrumente sunt reprezentate în imaginile de mai jos.

Serghei Prokofiev.

Povestea simfonică „Petrică și lupul”

Compozitorul rus Serghei Prokofiev a scris lucrări simfonice, opere, baletе etc.

Pentru a-i apropia pe copii de muzica simfonică, compozitorul a creat basmul „Petrică și lupul”. Personajul principal, Petrică, demonstrând curaj și bună atitudine față de natură, reușește să prindă lupul și să-l ducă la grădina zoologică. Acțiunea din poveste este redată de orchestra simfonică. Astfel, fiecare personaj este recunoscut din melodia și timbrul specific al instrumentului ce îl caracterizează.

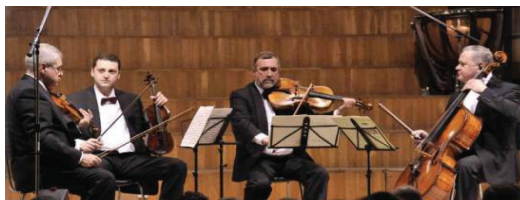

Serghei Prokofiev
(1891–1953)

2. Audiați povestea simfonică „Petrică și lupul” de S. Prokofiev.
3. Cum credeți, de ce compozitorul S. Prokofiev a denumit lucrarea „Petrică și lupul” poveste simfonică?
4. Reaudiați cercetător fragmente din această poveste simfonică.
5. Descoperiți cum se dezvoltă melodia fiecărui personaj.

☒ Petrică este reprezentat de sonoritățile unui cvartet de coarde (vioară, violă, violoncel, contrabas).

- caracter de marș
- voios
- binevoitor

☒ Păsărica cripește voios prin glasul flautului:

- ♪ – melodie ce imită cântecul păsării;
- ♪ – sunete acute;
- ♪ – sprinten.

☒ Măcăitul rățoiului este redat prin timbrul hazliu al oboiului:

- ♪ – mișcare legănată;
- ♪ – melodie morocănoasă;
- ♪ – reținut.

☒ Pisica este înfățișată prin sunetele catifelate ale clarinetului:

- ♪ – cochet;
- ♪ – șiret;
- ♪ – grațios.

☒ Lupul este întruchipat de sunetele a trei corni:

- ♪ – fioros;
- ♪ – amenințător;
- ♪ – grav.

☒ Vocea răgușită a bunicului este exprimată de fagot.

☒ Împușcăturile vânătorilor sunt imitate de loviturile timpanelor.

6. Apreciați faptele personajului Petrică din povestea simfonică.
7. Cum credeți, de ce anume sonoritatea instrumentelor cu corzi exprimă caracterul lui Petrică?

Tipurile de orchestră

Există diverse tipuri de orchestră: simfonică (clasică), de cameră (cu un număr redus de instrumente), fanfară (include instrumente de suflat și cele de percuție), de instrumente populare, de estradă etc.

1. Prin ce se deosebește sonoritatea orchestrelor din imaginile de mai jos?

Orchestra de cameră

Fanfară

Orchestra simfonică

2. Discutați cu colegii despre expresivitatea muzicii orchestrale.
3. Fredonați și memorați melodiile din muzica audiată.

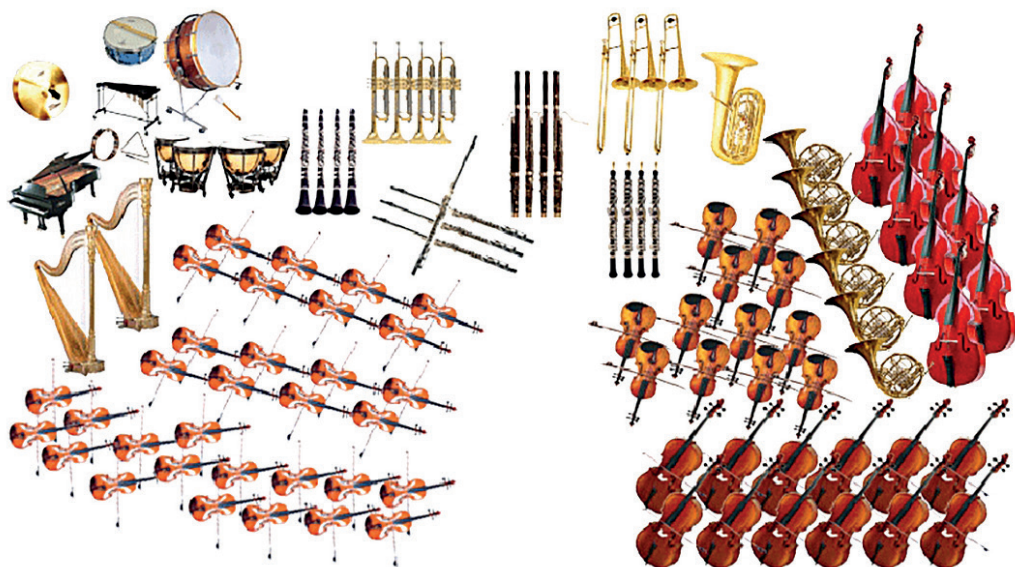
Repertoriu pentru audiții muzicale:

- Prima mișcare – *Allegro* din „Simfonia jucăriilor” de J. Haydn.
- Mișcarea *Andante* din Simfonia nr. 101 „Ceasornicul” de J. Haydn.
- Mișcarea a II-a – *Andante* din Simfonia nr. 94 „Surpriză” de J. Haydn.

Este bine să mai știm...

Orchestra de cameră reunește un număr mic de interpreți, care cântă pentru un public restrâns.

Cea mai numeroasă este componența orchestrei simfonice, în care pot interpreta peste o sută de muzicieni. Interpretarea unei orchestre este condusă de către dirijor, care cu ajutorul unei baghete, prin anumite gesturi, comunică cu toți muzicienii pentru a executa muzica.

Instrumentele orchestrei simfonice

4. În timpul audiției muzicii interpretate de orchestră, propuneți-vă: a) să deosebiți sonoritatea grupurilor de instrumente; b) să descoperiți care grup de instrumente sau instrument interpretează melodia; c) să trăiți intens expresivitatea creației.
5. Exersați interpretarea temei muzicale din Simfonia nr. 94 „Surpriză”, mișcarea a II-a, *Andante*, de compozitorul J. Haydn, la xilofon, tuburi Boomwhacker, clopoței.
6. Interpretați tema muzicală în timpul sunării orchestrei simfonice, respectând gradația de tempo.

7. 🎧 Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Învățătoarea mea”.
8. 🎵 Alegeți modalitatea de interpretare artistică a cântecului în cadrul unui program de concert școlar.

Învățătoarea mea

Vesel, viori

Muzică și versuri: Andrei Răluca

1. Sun-tem ve-seli și cân-tăm, În - spre școa - lă ne-n-drep-
tăm, Pen-tru că-n fi-e-ce zi, Pe ea o vom în - tâl-
Refren: Fi - e - ca - re a - re o în - vă - ță - toa - re
Doam-na în-vă - ță - toa - re es - te răb - dă - toa - re
A - șa iu - bi-toa - re, cum am eu. Îmi spu-ne în - tru - na,
Și sur-prin-ză-toa - re, știți și voi. Zi de zi ne-n-va - ță,
când să ri - dic mâ - na Și să fiu as-cul - tă - tor me - reu.
dar și ne răs - fa - ță, E ca o mă-mi-că pen-tru noi.

2. Doamna ne-nvață de toate:
Română, Geografie, Mate
Și ne-nvață să pictăm,
Să cântăm, să ne purtăm.

Refren.

3. Chiar dacă ne-a mai certat
Doar de bine ne-a învățat
Că se-ncruntă, că zâmbește
Noi știm toți că ne iubește.

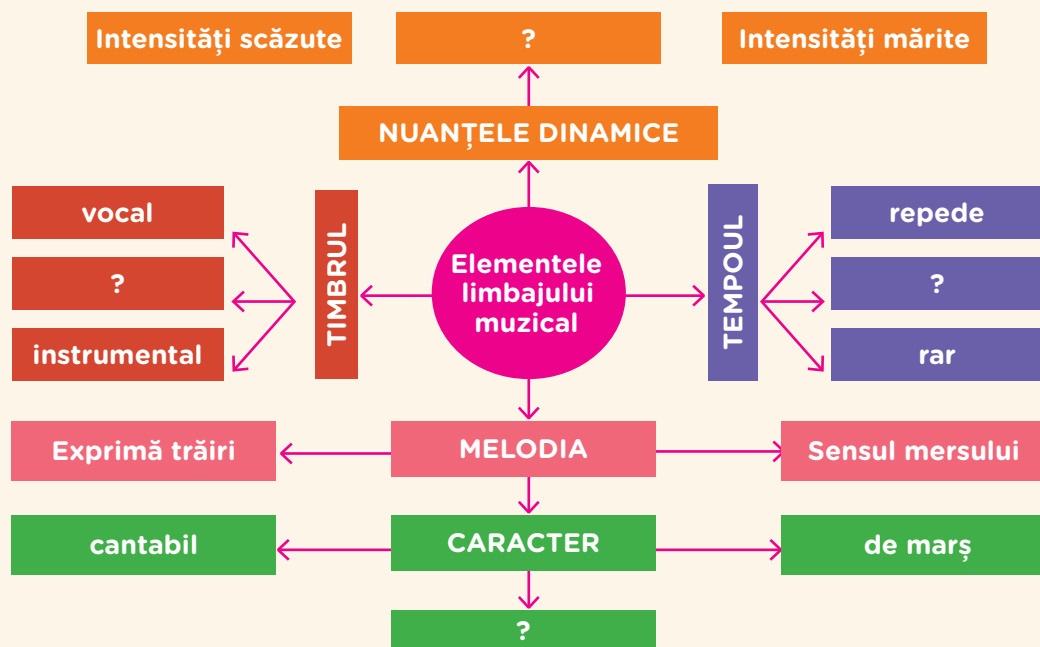
Refren (pentru final):

Doamna învățătoare este răbdătoare
Și surprinzătoare, știți și voi.
Zi de zi ne-nvață, dar și ne răsfată,
E ca o mămică pentru noi.

Evaluare

1. a) Numește cele mai îndrăgite creații muzicale din cele audiate la lecție.
b) Enumeră elementele de limbaj muzical care dau expresie acestor creații.
2. Continuă să elaborezi păianjenul „Elementele limbajului muzical” propus în figura de mai jos. Utilizează caracteristicile elementelor de limbaj la descrierea muzicii interpretate.

3. Cum crezi, ce se poate întâmpla dacă creația muzicală nu este interpretată în timpul indicat de compozitor?
4. Cum va fi interpretat cântecul, dacă nu sunt indicate nuanțele dinamice?
5. Confecționează din hârtie cartonată un cub. Scrie pe fiecare față a cubului denumirea unui element de limbaj muzical. Utilizează cubul pentru a realiza lucrul în grup astfel: a) Alcătuiți 4-6 grupuri de lucru; b) Elaborați o listă cu întrebări despre fiecare element de limbaj; c) Aruncați ușor cubul de la un grup la altul. Elevul care prinde cubul numește elementul de limbaj de pe fața văzută a cubului; d) Elevii din celelalte centre pun întrebări despre elementul de limbaj numit din listele pregătite; e) Prin calcularea numărului de răspunsuri corecte și complete se stabilește scara celor mai inițiați elevi în lumea muzicii.

Melodia – element principal al muzicii

2

Ce este melodia?

După expresia mai multor compozitori, *melodia* este „sufletul” muzicii. Cuvântul *melodie* provine din limba greacă și înseamnă *cântec, a cânta*.

Melodia este o succesiune de sunete de înălțime și durată diferite, expuse pe o singură voce, care exprimă un gând muzical finit.

1. Audiați și învățați cântecul „Melodia clopoțelului”.

Melodia clopoțelului

The musical score is written for voice and rhythm in 2/4 time. The melody is on a treble clef staff, and the rhythm is on a bass clef staff. The lyrics are: "Cling! Cling! Cling! Cling! Să cân - tăm fru - mos. Cân - tec dul - ce și me - lo - di - os." The notes are: C4, E4, G4, A4, B4, C5, D5, E5, F5, G5, A5, B5, C6, D6, E6, F6, G6, A6, B6, C7, D7, E7, F7, G7, A7, B7, C8, D8, E8, F8, G8, A8, B8, C9, D9, E9, F9, G9, A9, B9, C10, D10, E10, F10, G10, A10, B10, C11, D11, E11, F11, G11, A11, B11, C12, D12, E12, F12, G12, A12, B12, C13, D13, E13, F13, G13, A13, B13, C14, D14, E14, F14, G14, A14, B14, C15, D15, E15, F15, G15, A15, B15, C16, D16, E16, F16, G16, A16, B16, C17, D17, E17, F17, G17, A17, B17, C18, D18, E18, F18, G18, A18, B18, C19, D19, E19, F19, G19, A19, B19, C20, D20, E20, F20, G20, A20, B20, C21, D21, E21, F21, G21, A21, B21, C22, D22, E22, F22, G22, A22, B22, C23, D23, E23, F23, G23, A23, B23, C24, D24, E24, F24, G24, A24, B24, C25, D25, E25, F25, G25, A25, B25, C26, D26, E26, F26, G26, A26, B26, C27, D27, E27, F27, G27, A27, B27, C28, D28, E28, F28, G28, A28, B28, C29, D29, E29, F29, G29, A29, B29, C30, D30, E30, F30, G30, A30, B30, C31, D31, E31, F31, G31, A31, B31, C32, D32, E32, F32, G32, A32, B32, C33, D33, E33, F33, G33, A33, B33, C34, D34, E34, F34, G34, A34, B34, C35, D35, E35, F35, G35, A35, B35, C36, D36, E36, F36, G36, A36, B36, C37, D37, E37, F37, G37, A37, B37, C38, D38, E38, F38, G38, A38, B38, C39, D39, E39, F39, G39, A39, B39, C40, D40, E40, F40, G40, A40, B40, C41, D41, E41, F41, G41, A41, B41, C42, D42, E42, F42, G42, A42, B42, C43, D43, E43, F43, G43, A43, B43, C44, D44, E44, F44, G44, A44, B44, C45, D45, E45, F45, G45, A45, B45, C46, D46, E46, F46, G46, A46, B46, C47, D47, E47, F47, G47, A47, B47, C48, D48, E48, F48, G48, A48, B48, C49, D49, E49, F49, G49, A49, B49, C50, D50, E50, F50, G50, A50, B50, C51, D51, E51, F51, G51, A51, B51, C52, D52, E52, F52, G52, A52, B52, C53, D53, E53, F53, G53, A53, B53, C54, D54, E54, F54, G54, A54, B54, C55, D55, E55, F55, G55, A55, B55, C56, D56, E56, F56, G56, A56, B56, C57, D57, E57, F57, G57, A57, B57, C58, D58, E58, F58, G58, A58, B58, C59, D59, E59, F59, G59, A59, B59, C60, D60, E60, F60, G60, A60, B60, C61, D61, E61, F61, G61, A61, B61, C62, D62, E62, F62, G62, A62, B62, C63, D63, E63, F63, G63, A63, B63, C64, D64, E64, F64, G64, A64, B64, C65, D65, E65, F65, G65, A65, B65, C66, D66, E66, F66, G66, A66, B66, C67, D67, E67, F67, G67, A67, B67, C68, D68, E68, F68, G68, A68, B68, C69, D69, E69, F69, G69, A69, B69, C70, D70, E70, F70, G70, A70, B70, C71, D71, E71, F71, G71, A71, B71, C72, D72, E72, F72, G72, A72, B72, C73, D73, E73, F73, G73, A73, B73, C74, D74, E74, F74, G74, A74, B74, C75, D75, E75, F75, G75, A75, B75, C76, D76, E76, F76, G76, A76, B76, C77, D77, E77, F77, G77, A77, B77, C78, D78, E78, F78, G78, A78, B78, C79, D79, E79, F79, G79, A79, B79, C80, D80, E80, F80, G80, A80, B80, C81, D81, E81, F81, G81, A81, B81, C82, D82, E82, F82, G82, A82, B82, C83, D83, E83, F83, G83, A83, B83, C84, D84, E84, F84, G84, A84, B84, C85, D85, E85, F85, G85, A85, B85, C86, D86, E86, F86, G86, A86, B86, C87, D87, E87, F87, G87, A87, B87, C88, D88, E88, F88, G88, A88, B88, C89, D89, E89, F89, G89, A89, B89, C90, D90, E90, F90, G90, A90, B90, C91, D91, E91, F91, G91, A91, B91, C92, D92, E92, F92, G92, A92, B92, C93, D93, E93, F93, G93, A93, B93, C94, D94, E94, F94, G94, A94, B94, C95, D95, E95, F95, G95, A95, B95, C96, D96, E96, F96, G96, A96, B96, C97, D97, E97, F97, G97, A97, B97, C98, D98, E98, F98, G98, A98, B98, C99, D99, E99, F99, G99, A99, B99, C100, D100, E100, F100, G100, A100, B100, C101, D101, E101, F101, G101, A101, B101, C102, D102, E102, F102, G102, A102, B102, C103, D103, E103, F103, G103, A103, B103, C104, D104, E104, F104, G104, A104, B104, C105, D105, E105, F105, G105, A105, B105, C106, D106, E106, F106, G106, A106, B106, C107, D107, E107, F107, G107, A107, B107, C108, D108, E108, F108, G108, A108, B108, C109, D109, E109, F109, G109, A109, B109, C110, D110, E110, F110, G110, A110, B110, C111, D111, E111, F111, G111, A111, B111, C112, D112, E112, F112, G112, A112, B112, C113, D113, E113, F113, G113, A113, B113, C114, D114, E114, F114, G114, A114, B114, C115, D115, E115, F115, G115, A115, B115, C116, D116, E116, F116, G116, A116, B116, C117, D117, E117, F117, G117, A117, B117, C118, D118, E118, F118, G118, A118, B118, C119, D119, E119, F119, G119, A119, B119, C120, D120, E120, F120, G120, A120, B120, C121, D121, E121, F121, G121, A121, B121, C122, D122, E122, F122, G122, A122, B122, C123, D123, E123, F123, G123, A123, B123, C124, D124, E124, F124, G124, A124, B124, C125, D125, E125, F125, G125, A125, B125, C126, D126, E126, F126, G126, A126, B126, C127, D127, E127, F127, G127, A127, B127, C128, D128, E128, F128, G128, A128, B128, C129, D129, E129, F129, G129, A129, B129, C130, D130, E130, F130, G130, A130, B130, C131, D131, E131, F131, G131, A131, B131, C132, D132, E132, F132, G132, A132, B132, C133, D133, E133, F133, G133, A133, B133, C134, D134, E134, F134, G134, A134, B134, C135, D135, E135, F135, G135, A135, B135, C136, D136, E136, F136, G136, A136, B136, C137, D137, E137, F137, G137, A137, B137, C138, D138, E138, F138, G138, A138, B138, C139, D139, E139, F139, G139, A139, B139, C140, D140, E140, F140, G140, A140, B140, C141, D141, E141, F141, G141, A141, B141, C142, D142, E142, F142, G142, A142, B142, C143, D143, E143, F143, G143, A143, B143, C144, D144, E144, F144, G144, A144, B144, C145, D145, E145, F145, G145, A145, B145, C146, D146, E146, F146, G146, A146, B146, C147, D147, E147, F147, G147, A147, B147, C148, D148, E148, F148, G148, A148, B148, C149, D149, E149, F149, G149, A149, B149, C150, D150, E150, F150, G150, A150, B150, C151, D151, E151, F151, G151, A151, B151, C152, D152, E152, F152, G152, A152, B152, C153, D153, E153, F153, G153, A153, B153, C154, D154, E154, F154, G154, A154, B154, C155, D155, E155, F155, G155, A155, B155, C156, D156, E156, F156, G156, A156, B156, C157, D157, E157, F157, G157, A157, B157, C158, D158, E158, F158, G158, A158, B158, C159, D159, E159, F159, G159, A159, B159, C160, D160, E160, F160, G160, A160, B160, C161, D161, E161, F161, G161, A161, B161, C162, D162, E162, F162, G162, A162, B162, C163, D163, E163, F163, G163, A163, B163, C164, D164, E164, F164, G164, A164, B164, C165, D165, E165, F165, G165, A165, B165, C166, D166, E166, F166, G166, A166, B166, C167, D167, E167, F167, G167, A167, B167, C168, D168, E168, F168, G168, A168, B168, C169, D169, E169, F169, G169, A169, B169, C170, D170, E170, F170, G170, A170, B170, C171, D171, E171, F171, G171, A171, B171, C172, D172, E172, F172, G172, A172, B172, C173, D173, E173, F173, G173, A173, B173, C174, D174, E174, F174, G174, A174, B174, C175, D175, E175, F175, G175, A175, B175, C176, D176, E176, F176, G176, A176, B176, C177, D177, E177, F177, G177, A177, B177, C178, D178, E178, F178, G178, A178, B178, C179, D179, E179, F179, G179, A179, B179, C180, D180, E180, F180, G180, A180, B180, C181, D181, E181, F181, G181, A181, B181, C182, D182, E182, F182, G182, A182, B182, C183, D183, E183, F183, G183, A183, B183, C184, D184, E184, F184, G184, A184, B184, C185, D185, E185, F185, G185, A185, B185, C186, D186, E186, F186, G186, A186, B186, C187, D187, E187, F187, G187, A187, B187, C188, D188, E188, F188, G188, A188, B188, C189, D189, E189, F189, G189, A189, B189, C190, D190, E190, F190, G190, A190, B190, C191, D191, E191, F191, G191, A191, B191, C192, D192, E192, F192, G192, A192, B192, C193, D193, E193, F193, G193, A193, B193, C194, D194, E194, F194, G194, A194, B194, C195, D195, E195, F195, G195, A195, B195, C196, D196, E196, F196, G196, A196, B196, C197, D197, E197, F197, G197, A197, B197, C198, D198, E198, F198, G198, A198, B198, C199, D199, E199, F199, G199, A199, B199, C200, D200, E200, F200, G200, A200, B200, C201, D201, E201, F201, G201, A201, B201, C202, D202, E202, F202, G202, A202, B202, C203, D203, E203, F203, G203, A203, B203, C204, D204, E204, F204, G204, A204, B204, C205, D205, E205, F205, G205, A205, B205, C206, D206, E206, F206, G206, A206, B206, C207, D207, E207, F207, G207, A207, B207, C208, D208, E208, F208, G208, A208, B208, C209, D209, E209, F209, G209, A209, B209, C210, D210, E210, F210, G210, A210, B210, C211, D211, E211, F211, G211, A211, B211, C212, D212, E212, F212, G212, A212, B212, C213, D213, E213, F213, G213, A213, B213, C214, D214, E214, F214, G214, A214, B214, C215, D215, E215, F215, G215, A215, B215, C216, D216, E216, F216, G216, A216, B216, C217, D217, E217, F217, G217, A217, B217, C218, D218, E218, F218, G218, A218, B218, C219, D219, E219, F219, G219, A219, B219, C220, D220, E220, F220, G220, A220, B220, C221, D221, E221, F221, G221, A221, B221, C222, D222, E222, F222, G222, A222, B222, C223, D223, E223, F223, G223, A223, B223, C224, D224, E224, F224, G224, A224, B224, C225, D225, E225, F225, G225, A225, B225, C226, D226, E226, F226, G226, A226, B226, C227, D227, E227, F227, G227, A227, B227, C228, D228, E228, F228, G228, A228, B228, C229, D229, E229, F229, G229, A229, B229, C230, D230, E230, F230, G230, A230, B230, C231, D231, E231, F231, G231, A231, B231, C232, D232, E232, F232, G232, A232, B232, C233, D233, E233, F233, G233, A233, B233, C234, D234, E234, F234, G234, A234, B234, C235, D235, E235, F235, G235, A235, B235, C236, D236, E236, F236, G236, A236, B236, C237, D237, E237, F237, G237, A237, B237, C238, D238, E238, F238, G238, A238, B238, C239, D239, E239, F239, G239, A239, B239, C240, D240, E240, F240, G240, A240, B240, C241, D241, E241, F241, G241, A241, B241, C242, D242, E242, F242, G242, A242, B242, C243, D243, E243, F243, G243, A243, B243, C244, D244, E244, F244, G244, A244, B244, C245, D245, E245, F245, G245, A245, B245, C246, D246, E246, F246, G246, A246, B246, C247, D247, E247, F247, G247, A247, B247, C248, D248, E248, F248, G248, A248, B248, C249, D249, E249, F249, G249, A249, B249, C250, D250, E250, F250, G250, A250, B250, C251, D251, E251, F251, G251, A251, B251, C252, D252, E252, F252, G252, A252, B252, C253, D253, E253, F253, G253, A253, B253, C254, D254, E254, F254, G254, A254, B254, C255, D255, E255, F255, G255, A255, B255, C256, D256, E256, F256, G256, A256, B256, C257, D257, E257, F257, G257, A257, B257, C258, D258, E258, F258, G258, A258, B258, C259, D259, E259, F259, G259, A259, B259, C260, D260, E260, F260, G260, A260, B260, C261, D261, E261, F261, G261, A261, B261, C262, D262, E262, F262, G262, A262, B262, C263, D263, E263, F263, G263, A263, B263, C264, D264, E264, F264, G264, A264, B264, C265, D265, E265, F265, G265, A265, B265, C266, D266, E266, F266, G266, A266, B266, C267, D267, E267, F267, G267, A267, B267, C268, D268, E268, F268, G268, A268, B268, C269, D269, E269, F269, G269, A269, B269, C270, D270, E270, F270, G270, A270, B270, C271, D271, E271, F271, G271, A271, B271, C272, D272, E272, F272, G272, A272, B272, C273, D273, E273, F273, G273, A273, B273, C274, D274, E274, F274, G274, A274, B274, C275, D275, E275, F275, G275, A275, B275, C276, D276, E276, F276, G276, A276, B276, C277, D277, E277, F277, G277, A277, B277, C278, D278, E278, F278, G278, A278, B278, C279, D279, E279, F279, G279, A279, B279, C280, D280, E280, F280, G280, A280, B280, C281, D281, E281, F281, G281, A281, B281, C282, D282, E282, F282, G282, A282, B282, C283, D283, E283, F283, G283, A283, B283, C284, D284, E284, F284, G284, A284, B284, C285, D285, E285, F285, G285, A285, B285, C286, D286, E286, F286, G286, A286, B286, C287, D287, E287, F287, G287, A287, B287, C288, D288, E288, F288, G288, A288, B288, C289, D289, E289, F289, G289, A289, B289, C290, D290, E290, F290, G290, A290, B290, C291, D291, E291, F291, G291, A291, B291, C292, D292, E292, F292, G292, A292, B292, C293, D293, E293, F293, G293, A293, B293, C294, D294, E294, F294, G294, A294, B294, C295, D295, E295, F295, G295, A295, B295, C296, D296, E296, F296, G296, A296, B296, C297, D297, E297, F297, G297, A297, B297, C298, D298, E298, F298, G298, A298, B298, C299, D299, E299, F299, G299, A299, B299, C300, D300, E300, F300, G300, A300, B300, C301, D301, E301, F301, G301, A301, B301, C302, D302, E302, F302, G302, A302, B302, C303, D303, E303, F303, G303, A303, B303, C304, D304, E304, F304, G304, A304, B304, C305, D305, E305, F305, G305, A305, B305, C306, D306, E306, F306, G306, A306, B306, C307, D307, E307, F307, G307, A307, B307, C308, D308, E308, F308, G308, A308, B308, C309, D309, E309, F309, G309, A309, B309, C310, D310, E310, F310, G310, A310, B310, C311, D311, E311, F311, G311, A311, B311, C312, D312, E312, F312, G312, A312, B312, C313, D313, E313, F313, G313, A313, B313, C314, D314, E314, F314, G314, A314, B314, C315, D315, E315, F315, G315, A315, B315, C316, D316, E316, F316, G316, A316, B316, C317, D317, E317, F317, G317, A317, B317, C318, D318, E318, F318, G318, A318, B318, C319, D319, E319, F319, G319, A319, B319, C320, D320, E320, F320, G320, A320, B320, C321, D321, E321, F321, G321, A321, B321, C322, D322, E322, F322, G322, A322, B322, C323, D323, E323, F323, G323, A323, B323, C324, D324, E324, F324, G324, A324, B324, C325, D325, E325, F325, G325, A325, B325, C326, D326, E326, F326, G326, A326, B326, C327, D327, E327, F327, G327, A327, B327, C328, D328, E328, F328, G328, A328, B328, C329, D329, E329, F329, G329, A329, B329, C330, D330, E330, F330, G330, A330, B330, C331, D331, E331, F331, G331, A331, B331, C332, D332, E332, F332, G332, A332, B332, C333, D333, E333, F333, G333, A333, B333, C334, D334, E334, F334, G334, A334, B334, C335, D335, E335, F335, G335, A335, B335, C336, D336, E336, F336, G336, A336, B336, C337, D337, E337, F337, G337, A337, B337, C338, D338, E338, F338, G338, A338, B338, C339, D339, E339, F339, G339, A339, B339, C340, D340, E340, F340, G340, A340, B340, C341, D341, E341, F341, G341, A341, B341, C342, D342, E342, F342, G342, A342, B342, C343, D343, E343, F343, G343, A343, B343, C344, D344, E344, F344, G344, A344, B344, C345, D345, E345, F345, G345, A345, B345, C346, D346, E346, F346, G346, A346, B346, C347, D347, E347, F347, G347, A347, B347, C348, D348, E348, F348, G348, A348, B348, C349, D349, E349, F349, G349, A349, B349, C350, D350, E350, F350, G350, A350, B350, C351, D351, E351, F351, G351, A351, B351, C352, D352, E352, F352, G352, A352, B352, C353, D353, E353, F353, G353, A353, B353, C354, D354, E354, F354, G354, A354, B354, C355, D355, E355, F355, G355, A355, B355, C356, D356, E356, F356, G356, A356, B356, C357, D357, E357, F357, G357, A357, B357, C358, D358, E358, F358, G358, A358, B358, C359, D359, E359, F359, G359, A359, B359, C360, D360, E360, F360, G360, A360, B360, C361, D361, E361, F361, G361, A361, B361, C362, D362, E362, F362, G3

Să ne amintim...

Sucesiunea sunetelor dintr-o melodie creează **conturul melodic**.

Există mai multe sensuri în mersul melodiei: liniar, ascendent (melodia urcă), pisc (melodia urcă curbat în sus, spre momentul de vârf), descendent (melodia coboară).

4. Reprezentați prin mișcări ale mâinii modelele de contur melodic de mai jos.

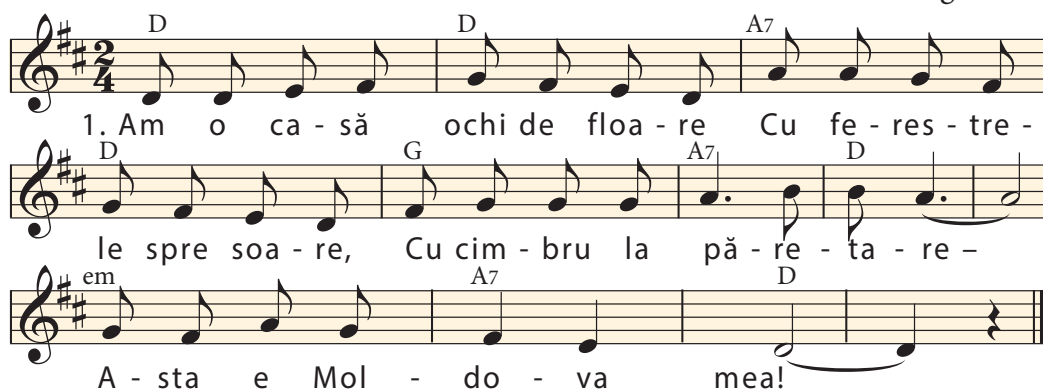

5. Descoperiți sensul mersului melodiei și conturul melodic în cântecele învățate.
6. Învățați și interpretați expresiv cântecul „Moldova” în diverse variante: a) dialog muzical; b) lănțișor muzical.
7. Reprezentați pe caiet conturul melodic al acestui cântec. Observați momentul în care se schimbă sensul mersului melodiei.

Moldova

Versuri: Anatol Ciocanu

Muzică: Mihai Ungureanu

1. Am o ca - să ochi de floa - re Cu fe - res - tre -
le spre soa - re, Cu cim - bru la pă - re - ta - re -
A - sta e Mol - do - va mea!

2. Lângă ea – bunicii hora Joacă-n ochii tuturor,
Pentru fratele și sora – Asta e Moldova mea!
3. Oaspeiui întâia oară I-o arăt ca pe-o comoară
Strălucind în piatră rară – Asta e Moldova mea!

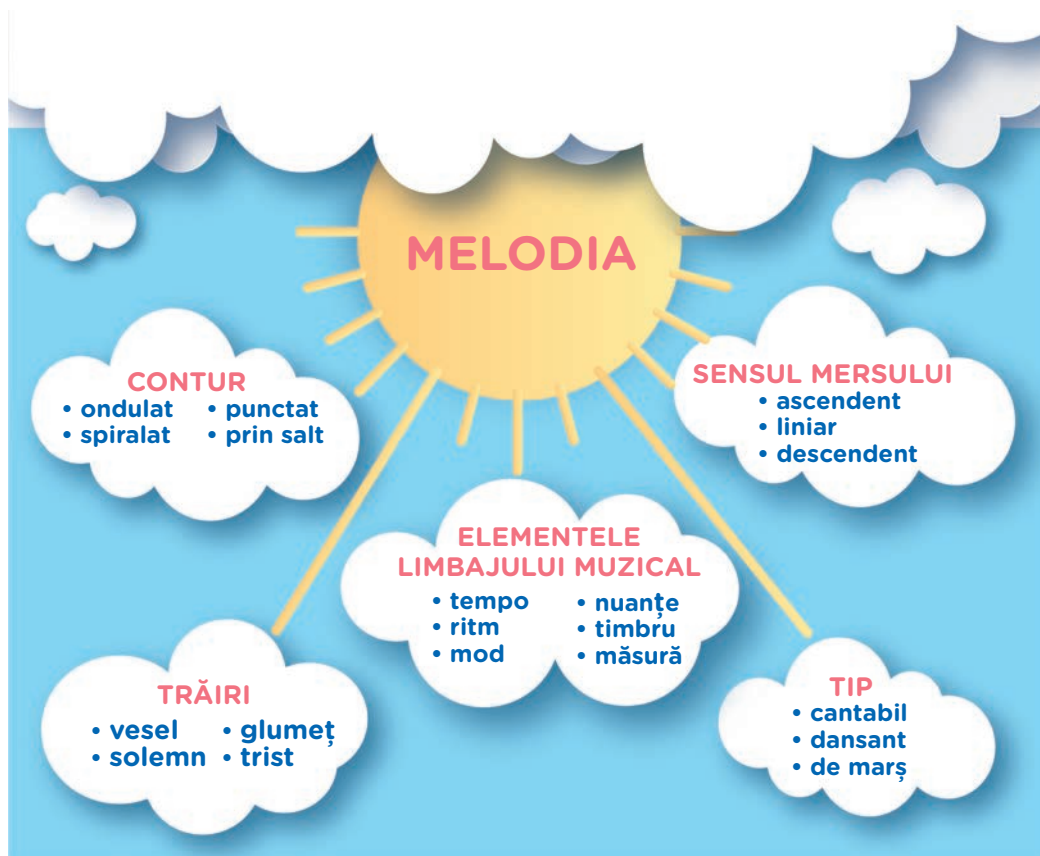

Cum poate fi caracterizată melodia?

Marele compozitor clasic Wolfgang Amadeus Mozart a spus: „Dacă ar dispărea melodia, ar dispărea întreaga muzică”.

Melodia este elementul principal al muzicii. Celelalte elemente ale limbajului muzical (nuanțe dinamice, tempo, ritm, timbru) au menirea de a îmbogăți și completa sensul melodiei.

1. Examinați schema de mai jos. Comentați cum poate fi caracterizată melodia.

2. Asociați, conform schemei, tipurile de melodii cu variantele de contur potrivite.
3. Fredonați melodiile cântecelor învățate și reprezentați conturul melodic prin mișcarea mâinii în spațiu.

Ludvig van Beethoven.

Contradans

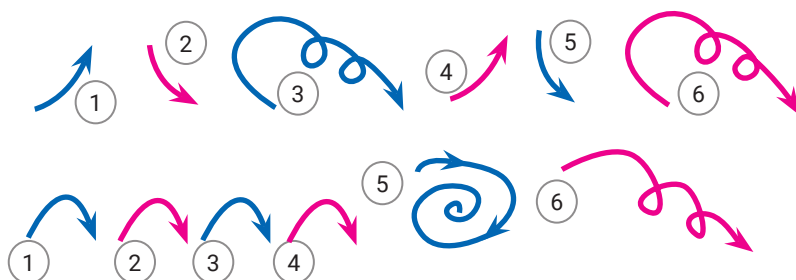
Piesa „Contradans”, scrisă de compozitorul german Ludvig van Beethoven, face parte din Albumul „12 Contradansuri”. Piese din album au fost create pentru balurile de la curte.

Contradansul se execută de perechile de dansatori, aranjate față în față. Melodia dansului exprimă dialogul dansatorilor prin fraze cu intonație de întrebare și răspuns.

Dansatori la un contradans

4. Audiați piesa „Contradans” nr. 1 în Do-major din Albumul „12 Contradansuri”, opus 14, de L. van Beethoven.
5. Studiați și învățați reprezentarea conturului melodic după modelul propus în imaginea de mai jos: a) prin mișcarea unei mâini în spațiu; b) prin „dialogul” ambelor mâini, corespunzător culorilor.

6. Caracterizați melodia piesei „Contradans” de L. van Beethoven, utilizând schema de la p. 33.
7. Alegeți instrumente muzicale potrivite pentru a însoți melodia piesei cu acompaniament ritmic după modelul de mai jos.

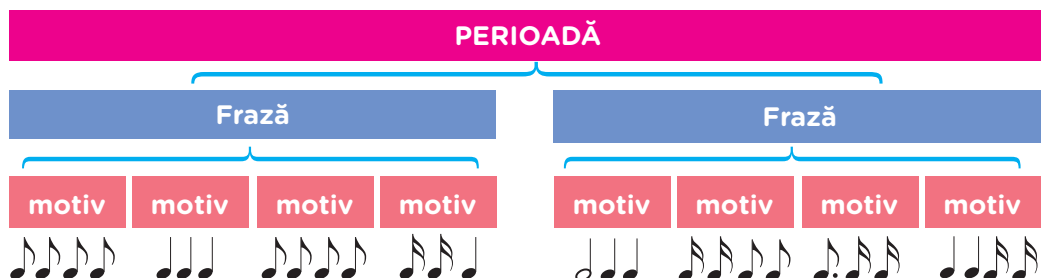

Structura unei melodii

Precum literele alcătuiesc cuvinte, propoziții, la fel sunetele muzicii formează motive, fraze, perioade – elemente de structură ale melodiei.

Motivul este cea mai mică combinație de sunete, din care se naște o melodie. **Fraza muzicală** este unitatea de bază a liniei melodice, oferind melodiei sens. **Perioada** este gândul muzical terminat.

1. Analizați schema de mai jos și numiți elementele de structură ale melodiei.

2. Interpretați cântecul popular de joc „Bătuta”.

Bătuta

(cântec popular de joc)

Allegretto em *mf*

1. Tot pe loc, tot pe loc, Să ră - sa - ră bu - su - ioc,

Tot pe loc, tot pe loc, Să ră - sa - ră bu - su - ioc.

Foa - ie ver - de si - mi - noc, Hai, flă - căi cu toți la joc,

Ho - ra noas - tră - i cu no - roc, Ba - teți tot pe loc.

3. Reprezentați forma muzicală a cântecului pe caiet.

Frédéric Chopin
(1810–1849)

Frédéric Chopin.

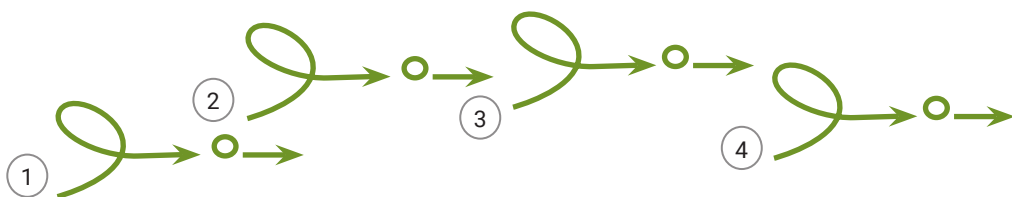
Preludiul nr. 7

Când se pronunță numele Chopin, în imaginația iubitorilor de muzică clasică reapare instrumentul muzical – **pianul**.

Dragostea pentru muzică Frédéric Chopin și-a exprimat-o cu mare talent în splendidele creații pentru pian.

Melodia *Preludiului nr. 7* (pentru pian) este grațioasă și amintește de dansul foarte răspândit în Polonia – **mazurca**.

4. Audiați *Preludiul nr. 7* de F. Chopin și determinați cum se structurează melodia.
5. Reprezentați cu mișcarea mâinii începutul și sfârșitul fiecărui motiv.
6. Studiați și exersați modelul de reprezentare a primei fraze din *Preludiul nr. 7* de F. Chopin, după imaginea de mai jos (melodia este evidențiată cu verde).

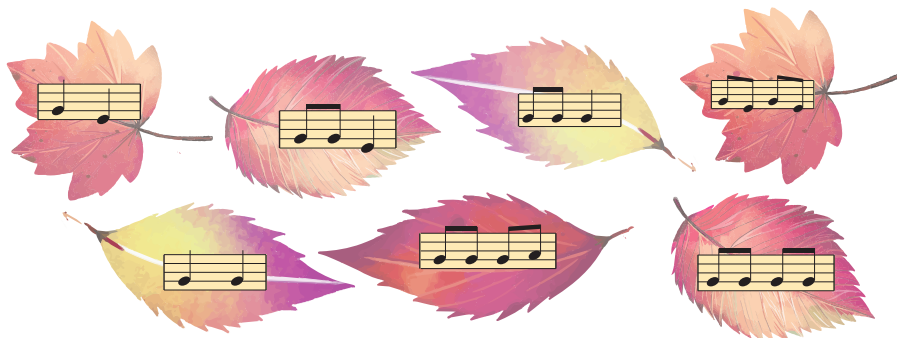

7. **Lucru în grup.** Reprezentați grafic elementele de structură ale melodiei după algoritmul:
 - a) Cercetați structura melodiei în timpul audițiilor repetate.
 - b) Determinați trăirile exprimate, tipul și sensul mersului melodiei.
 - c) Alegeți sau elaborați un motiv decorativ potrivit muzicii din *Preludiul nr. 7* de F. Chopin.
 - d) Continuați să construiți din motivul decorativ fraze muzicale care să aibă sens.
 - e) Prezentați lucrarea colegilor.

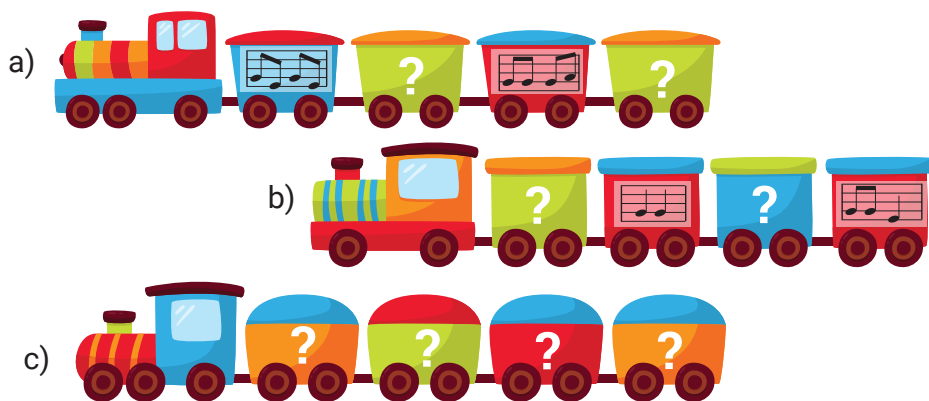
Să improvizăm melodii

O melodie poate fi improvizată pornind de la un text poetic sau temă (de exemplu, toamna). Cu ajutorul elementelor de limbaj, melodia improvizată devine expresivă.

1. Solfegiați motivele muzicale din imaginile de mai jos.

2. Exersați interpretarea motivelor muzicale astfel: a) în diverse gradații de tempo (rar, potrivit, repede); b) în variate nuanțe dinamice (sonorități scăzute, mărite, cu modificarea treptată a intensității).
3. Improvizați o melodie prin alegerea unei succesiuni potrivite din 2 sau 4 motive muzicale.
4. Improvizați melodii completând pe caiet șirul de casete libere cu motive potrivite.

5. Interpretați expresiv melodia cu ajutorul elementelor de limbaj.
6. Apreciați improvizațiile create de colegi și notați pe caiet cele mai expresive modele.

Este bine să mai știm...

Muzicianul poate crea o improvizație muzicală în timpul interpretării vocale sau instrumentale.

7. Descoperiți varietatea improvizațiilor muzicale după schema de mai jos.

8. Interpretați melodia din „Covorașul muzical” pe versurile poeziei „Toamna” de Tincuța Horonceanu-Bernevic:

SOL						
MI						
 Toa-mna Câ-te-un	nin- pic	ge? de	Toa-mna a-mân-	plo- do-	uă? uă?	

9. Creați un „Covoraș muzical” pe următoarele două versuri ale poeziei „Toamna”.

Frunzele se sfătuiesc
Ce culori se potrivesc.

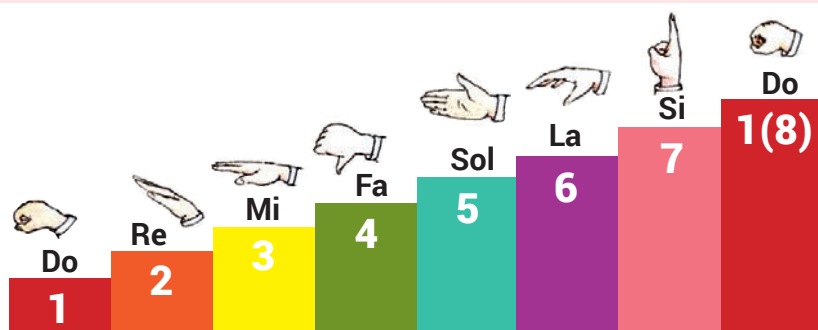
Sugestii pentru crearea unui „Covoraș muzical”:

- Citiți ritmic textul. Exersați formule ritmice potrivite textului.
- Notați pe caiet desenul ritmic.
- Improvizați o melodie pe sunetele *sol* și *mi*.
- Alegeți un motiv decorativ pentru a reprezenta sunetele.
- Prezentați propria creație colegilor.

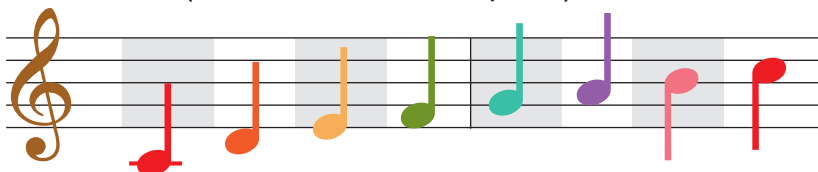
Gama Do

Melodia se compune din sunetele scăriței muzicale. Ele se pot mișca pe scăriță în sus și în jos, pot sta pe loc ori sări peste o treaptă sau câteva.

Șirul de opt sunete aranjate pe trepte unul după altul alcătuiește **gama**. De la fiecare sunet al scăriței muzicale poate fi formată o gamă. **Gama Do** începe cu sunetul *do*.

1. Intonați gama Do în urcare și în coborâre astfel: a) în caracter cantabil, dansant și de marș; b) cu exprimarea diferitor trăiri (veselie, tristețe, solemnitate, glumeț); c) în formă de lăntșor sonor interpretat succesiv de grupuri mici; d) în dialog pe nuanțe dinamice contrastante (*mezzo-forte* → *mezzo-piano*).

2. Intonați fragmentele melodice de mai jos în urcare și coborâre după modelele A și B.

Compozitorii creează melodii folosind treptele scării muzicale.

3. Învățați și interpretați expresiv „Cântecul gamei” de compozitorul american Richard Rogers.

Cântecul gamei

Muzică: Richard Rogers

Moderato C

Do e pri - ma no - tă-n ga - mă,
Re ur - mea-ză du - pă ea; Mi, a tre - ia
în sol - fe - giu, Fa, la mij-loc, hai și ea!
Sol, a cin- cea treap-tă-n sus, La, un ton mai sus s-a
dus. Si e no- ta de sfâr - șit Și la
do iar am ve - nit, ve - nit - nit. Do, re, mi,
fa, sol, la, si, do Do, si, la, sol, fa, mi, re, do.

4. Vizionați secvențe din filmul „Sunetele muzicii”, în care cei șapte copii învață cântatul pe note (solfegiu), fiind îndrumați de educatoarea lor.

Modul de îmbinare a sunetelor în melodie

Felul în care se combină sunetele în melodie se numește **mod**. Modul în care sună lucrarea muzicală se simte numai atunci când ea este auzită sau interpretată. În muzică s-au stabilit două moduri principale: **modul major** și **modul minor**.

1. Alcătuiești pe caiet o listă cu titluri de piese audiate sau învățate, care sună în modul major și modul minor.

major

prosperitate

bucurie

fericire

minor

tristețe

suferință

furie

2. Memorați și interpretați cântecul „Hora copiilor”.

Hora copiilor

Versuri: Vasile Romanciuc

Muzică: Daria Radu

1. Hai, co-pii, la ho - ră, Mari și mi - ti - tei,
Ci - ne joa-că ho - ra Nu sunt sin-gu - rei.
Hop ș-a - șa, hop ș-a - șa, Nu sunt sin-gu - rei.
Hop ș-a - șa, hop ș-a - șa, Nu sunt sin-gu - rei.

2. Copilași-n horă
Sunt frumoși așa,
Ca și cum o mamă

I-ar îmbrățișa.
Uite-așa, uite-așa,
I-ar îmbrățișa. } bis

3. Învățați și interpretați expresiv cântecul „Limba românească”.

Limba românească

Versuri: Gheorghe Sion

Muzică: Ion Cartu

1. Mult e dul-ce și fru-moa-să Lim-ba ce-o vor-bim
Al-tă lim-bă-ar-mo-ni-oa-să Ca ea nu gă-sim,
Sal-tă i-ni-ma-n plă-ce-re Când o as-cul-tăm
Și pe bu-ze-a-du-ce mie-re Când o cu-vân-tăm.

<p>2. Românașul o iubește
Ca sufletul său.
Vorbiți, scrieți românește
Și-o cântați mereu.
Frați ce-n dulcea Românie
Nașteți și muriți
Și-n lumina ei cea vie
Dulce viețuiți.</p> | <p>3. De ce limba românească
Să n-o cultivăm?
Au voiți ca să roșească
Țărna ce-o călcăm?
Limba, țara, vorbe sfinte
La strămoși erau.
Vorbiți, scrieți românește
Și-o cântați mereu.</p> |
|--|---|
4. Redați prin gestul mâinii melodia cântecului „Limba românească”.
5. Executați prin bătăi ușoare din palme ritmul melodiei cântecului.
6. Caracterizați conținutul versurilor și melodia cântecului, folosind cuvintele de reper: *melodios, gingaș, liniștit, calm, povățuitor*.

Repertoriu pentru audiții muzicale:

- „Sonatina” în Do-major de W.A. Mozart.
- „Mic preludiu” în do-minor, nr. 3, de J.S. Bach.
- Piesa „Cântec vechi francez” de P.I. Ceaikovski.

Cine poate interpreta o melodie?

Melodia poate fi interpretată cu vocea și la diferite instrumente muzicale. Interpretarea unei melodii este o artă care trebuie însușită.

Există melodii care pot fi cântate de un public larg în cadrul sărbătorilor tradiționale, al manifestărilor cu prilejul unor evenimente din istoria neamului.

1. Audiați „Balada pentru vioară” de E. Doga din muzica la spectacolul de teatru „Păsările tinereții noastre”.
2. Fredonați în timpul audiției unele motive din melodia baladei.
3. Caracterizați elementele de limbaj ce dau expresivitate deosebită muzicii baladei.
4. Creați, în timpul audiției cu ochii închiși, conturul melodic al „Baladei...” prin mișcarea mâinii în spațiu.
5. **Lucru în grup.** Realizați un poster „Cine poate interpreta o melodie?”, utilizând imagini cu interpreți, titluri de creații muzicale.
6. Elaborați o listă din 7 sfaturi utile pentru o vizită în sala de concert.

Melodii celebre în universul muzicii

*„Ascultând muzica, descoperă-ți capul,
căci stai la o masă cu zeii.”*

Grigore Vieru

Cel mai caracteristic element al unei creații muzicale este melodia. Există melodii care au căpătat faimă și sunt cunoscute în toată lumea. Autorii melodiilor celebre – compozitorii – devin renumiți datorită propriilor creații.

Eugen Doga
(născut 1937)

Eugen Doga.

Valsul

„Gingașa și tandra mea fiară”

Eugen Doga reprezintă unul dintre numele mari ale muzicii. Compozițiile sale se regăsesc în lista celor mai bune creații muzicale din toate timpurile.

Creația lui Eugen Doga este vastă și foarte diversă: muzică instrumentală, de balet, pentru teatru, film și desene animate, cântece de estradă și pentru copii.

Maestrul a compus circa 70 de valsuri, cele mai cunoscute fiind „Gramofon”, „Izvoarașul”, „Cascada pariziană” etc.

Celebrul vals „Gingașa și tandra mea fiară”, supranumit „valsul sufletului”, este o capodoperă muzicală a secolului XX. Este interpretat zi de zi în cadrul festivităților de celebrare a căsătoriilor, a aniversărilor; la concursuri de dans sportiv, de balet, de patinaj artistic etc.

1. Audiați și fredonați melodia valsului „Gingașa și tandra mea fiară” de E. Doga.
2. Caracterizați melodia valsului după reperele din figura de la pagina 33.
3. Elaborați o „Carte de vizită” despre melodii celebre populare și create de compozitori.

Johannes Brahms.

Dans ungar (nr. 5)

Compozitorul german Johannes Brahms a lăsat omenirii o bogată moștenire muzicală. A compus îndeosebi muzică simfonică, pentru orchestra de cameră, piese pentru pian, lucrări vocale, care se bucură de o înaltă apreciere printre admiratorii de muzică clasică.

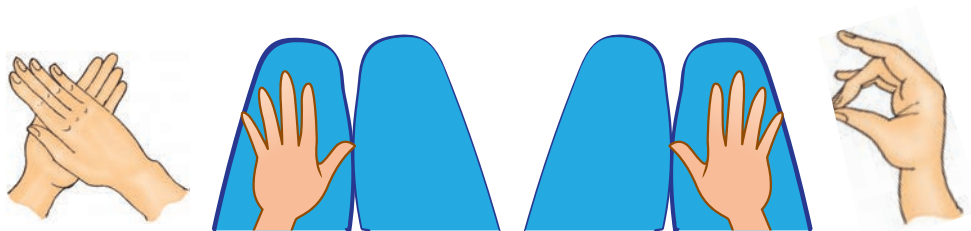
Un loc de seamă în cultura muzicală mondială îl ocupă cele 21 de dansuri ungare, create de compozitor. Melodiile acestor dansuri au fost compuse pentru muziciere la pian la patru mâini (doi pianiști la un singur instrument).

Muzica dansurilor ungare scrisă de J. Brahms capătă cea mai bogată sonoritate când este interpretată de orchestra simfonică.

Johannes Brahms
(1833–1897)

4. Audiați piesa „Dans ungar (nr. 5)” de J. Brahms.
5. Descrieți melodia acestei piese după criteriile: trăirile exprimate, modul, tempoul, nuanțele dinamice.
6. Vizionați interpretarea „Dansului ungar (nr. 5)” în două variante: cea la un instrument și cea orchestrală.
7. Determinați auditiv din câte părți se constituie muzica dansului.
8. **Lucru în grup.** Improvizați percuție corporală pe muzică după algoritmul:
 - a) Elaborați desenul ritmic pentru acompaniament.
 - b) Alegeți diferite elemente de percuție pentru a acompania melodia.

- c) Interpretați acompaniamentul pe muzică, utilizând percuția corporală.

9. Interpretați melodia populară de joc „Sârba în căruță”: un grup cântă melodia, altul execută, luându-se de mâini, pași de dans în ritm de sârba. Apoi schimbați-vă rolurile.

Sârba în căruță

Hai, sâr-ba, hai, sâr-ba s-o ju-căm cu to-ții, măi flă - căi,

Hai, sâr-ba, hai, sâr-ba s-o ju-căm cu to-ții, măi flă - căi.

A - șa și iar a-șa, sal-t-o și n-o lă-sa, tra-la-la - la-la - la-la - la,

Să ști-e ci-ne-va, ce-i jo-cu-n ța-ra mea, tra-la -la- la- la - la - la - la.

10. Solfegiați și interpretați cântecul „Glasul instrumentelor”. Imitați prin mișcări interpretarea la instrumente.

Glasul instrumentelor

Muzică: Alexandru Hrisanide

1. Flu - ie - ra - șul cân - t - a - șa: lir, lir, lir, lir, lir, lir, lar trom - pe - ta cân - t - a - șa:

2. Con - tra - ba - sul zi - ce - a - șa: vum, vum, vum, vum, vum, vum. To - ba ma - re cân - t - a - șa:

Refren:

ta, ta, ta, ta, ta, ta, ta. Re - pe - țăm toți în cor, Gla - sul in - stru - men - te - lor.

bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum, Re - pe - țăm toți în cor, Gla - sul in - stru - men - te - lor.

11. Arătați prin gesturi felul cum se interpretează la instrumentele despre care povestește cântecul „Glasul instrumentelor”.

Georges Bizet
(1838–1875)

Georges Bizet.

Marșul toreadorului

Georges Bizet a fost un compozitor francez. Părinții săi, fiind muzicieni, i-au dat o educație aleasă. A început studiile muzicale la vârsta de 9 ani la Conservatorul din Paris.

Dedicându-se compoziției, Bizet devine celebru prin opera „Carmen”, una dintre cele mai frumoase opere ale muzicii universale. Ea se găsește mereu în repertoriul celor mai prestigioase teatre muzicale din lume.

„Marșul toreadorului” este un fragment din opera „Carmen”. Prin el, compozitorul a redat starea de spirit a publicului spectator venit să urmărească *corida* – lupta cu taurii.

Melodia marșului corespunde chipului neînfricat și triumfător al *toreadorului*, care iese învingător în lupta cu taurul înfuriat.

Fragmentul muzical răsună în interpretarea orchestrei simfonice, dar și în variantă vocală cu acompaniament de orchestră simfonică.

Édouard Manet. *Corida spaniolă*

12. 🎧 Audiați pe rând cele două variante de interpretare a „Marșului toreadorului” din opera „Carmen” de G. Bizet.
13. 🎵 Care dintre ele impresionează mai mult? De ce?
14. 🎤 Improvizați un acompaniament ritmic la melodia studiată, subliniind timpii accentuați și ritmul cadențat.

15. Memorați și interpretați cântecul „Să iubim al țării tricolor”.

Să iubim al țării tricolor

Versuri: C. Salcia

Muzică: Constantin Romașcanu

Tempo di marcia

mf

C C C C F

1. Să iu - bim al ță - rii tri - co - lor, Nă - zu -

Refren:

F A7 dm G7 C A7

in - ța - ntre - gu - lui po - por, Nu-i sim - bol mai sfânt

Vred - nic să-l pur - tăm

dm G7 C 1. D7 G

Pe a - cest pă - mânt Ca al ță - rii tri - co - lor.

Și să-l a - pă - răm E mân - dri - a

G7 2. G7 C

tu - tu - ror.

2. Brațe tari în lupte l-au purtat,
Mari izbânzi prin el s-au câștigat.
Refren.

3. Azi porniți spre-al fericirii țel,
Să urcăm cu drag acest drapel.
Refren.

16. Ce sentimente trezesc melodia și versurile acestui cântec?
17. În cadrul căror sărbători naționale poate fi interpretat cântecul „Să iubim al țării tricolor”?
18. Desenați tricolorul pe caiet și asociați fiecare culoare cu virtuțile omului.

Muzica sărbătorilor de iarnă

Colindul este un cântec tradițional care se interpretează cu prilejul sărbătorilor de Crăciun și de Anul Nou. Copiii colindă, din casă în casă, interpretând cântece tradiționale de urare. Uneori ceata de colindători este susținută de acompaniamente la instrumente muzicale (fluier, tobă, cimpoi, clopoței, vioară, cobză etc.). Gazdele oferă colindătorilor drept mulțumire câte un colac, numit *colindeț*.

1. 🎵 Ascultați și înregistrați colinde din localitatea voastră.
2. 🎤 Interpretați colindul „Am plecat să colindăm”, acompaniindu-vă la instrumente pentru copii: clopoței, tobă, fluier etc.

Am plecat să colindăm (colind din colecția lui Gheorghe Cucu)

Allegretto

1. Am ple - cat să co - lin - dăm, Domn, Domn, să - năl - țăm,
Când bo - ie - rii nu - s a - ca - să, Domn, Domn, să - năl - țăm.

2. C-au plecat la vânătoare,
Domn, Domn, să-nălțăm,
Să vâneze căprioare,
Domn, Domn, să-nălțăm.

3. Căprioare n-au vânat,
Domn, Domn, să-nălțăm,
Ci-au vânat un iepuraș,
Domn, Domn, să-nălțăm.

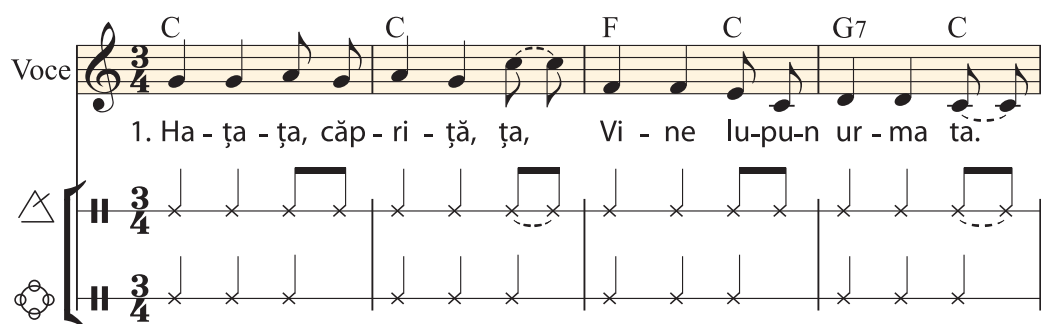
4. Să facă din pielea lui,
Domn, Domn, să-nălțăm,
Veșmânt frumos Domnului,
Domn, Domn, să-nălțăm.

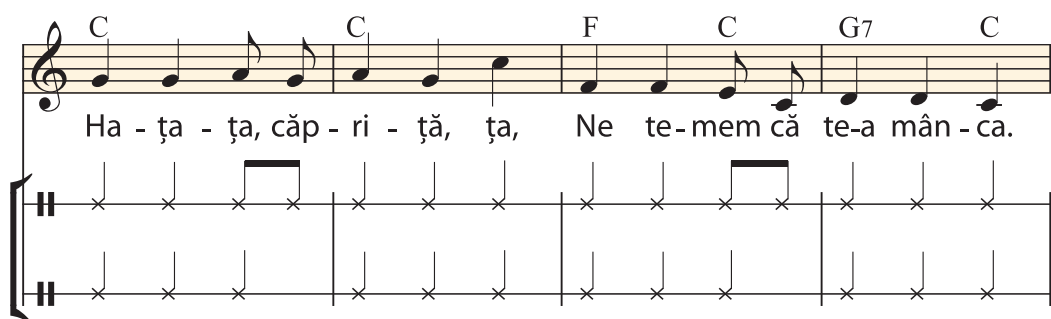
Capra (Mersul cu capra) este numele dat unui dans tradițional românesc, practicat de Anul Nou. Jocul caprei este executat de un flăcău mascat în chip de capră și îmbrăcat cu un cojoc pe dos. Capra și însoțitorii ei umblă din casă în casă, dansând la ușa fiecăruia în prag.

3. Vizionați obiceiul „Capra” și explicați care este sensul acestuia.
4. Învățați și interpretați ritmic melodia jocului „Căprița”.
5. Exersați și executați expresiv acompaniamentul ritmic la melodia „Căprița”, folosind instrumente muzicale pentru copii.

Voice

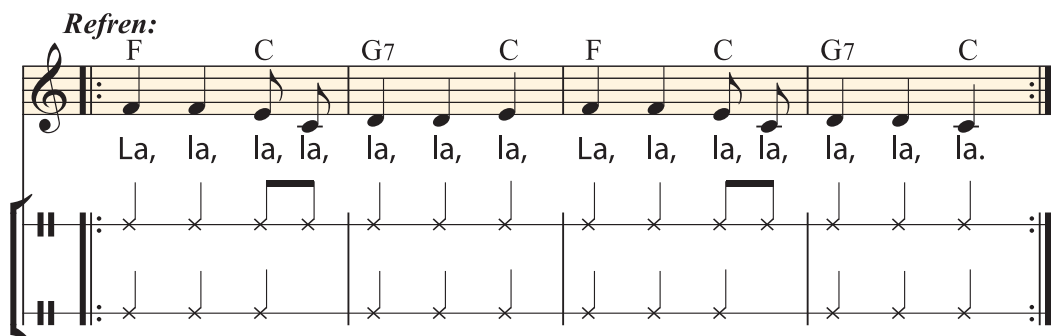

1. Ha - ța - ța, căp - ri - ță, ța, Vi - ne lu-pu-n ur - ma ța.

Ha - ța - ța, căp - ri - ță, ța, Ne te-mem că te-a mân - ca.

Refren:

La, la, la, la, la, la, La, la, la, la, la, la, la.

6. Memorați după auz și interpretați cântecul „Clopotei, clopotei...”.

Clopoței, clopoței...

(melodie engleză)

Muzică și text: James Lord Pierpont

Allegretto *Muzică și text: James Lord Pierpont*

1. lar - na a so - sit, To - tu-i ca-n po - vești,
gm C7 C7 F
Ge - rul a pic - tat Flori pe la fe - rești.
F F B
Sea - ră de mis - ter, Bra - du-i lu - mi - nat,
gm F C7 F
Ard ste - lu - țe-n el, To - tu-i mi - nu - nat, Hei!

Refren: F F F F
Clo - po - ței, clo - po - ței, Ve - seli clo - po - ței
B F G7 C
Se a - ud în de - păr - ta - re Pe că - lu - ții mei, Hei!
F F F F
Clo - po - ței, clo - po - ței, Ve - seli clo - po - ței,
B F C7 F
Su - nă, su - nă-n de - păr - ta - re Pes - te munți și văi.

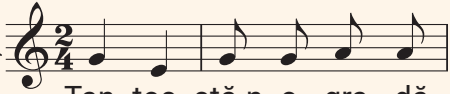
2. Vine Moș Crăciun,
Iată-l pe tăpșan,
Vine Moșulică –
Te-așteptăm de-un an.

- Vine Moș Crăciun,
Barba-i e de nea.
Hai cu săniuța
Să ne dăm pe ea.

- 7.** Executați mișcări de dans în ritmul melodiei cântecului.

Evaluare

1. Meditează și numește calitățile unei melodii frumoase, plăcute, apropiate sufletului, care se memorează ușor și pe mult timp.
2. Improvizează variante de melodii pe text, continuând modelele de mai jos.

A
Țan- țoș stă-n o - gra - dă etc.

B
Țan-țoș stă în o - gra - dă etc.

Țanțoș stă-n ogradă,
Parcă-i o minune,
Omul de zăpadă
Cu ochi de cărbune.

3. Alege formule ritmice potrivite pentru a acompania melodiile compuse, utilizând formulele de mai jos.

4. Creează un „Covoraș muzical” pe sunetele *sol, la, mi, do*, folosind textul de mai jos.

*Fulg de nea, de ce nu vii?
Te așteaptă mulți copii!*

5. Afișați pe tablă „Covorașele muzicale”. Realizați evaluarea reciprocă a „Covorașelor muzicale” după criteriile: a) cea mai expresivă melodie; b) cel mai frumos „covoraș”; c) cea mai artistică interpretare a „Covorașului muzical”.
6. Caracterizează melodia cântecelor și pieselor muzicale studiate în acest modul, completând pe caiet tabelul de mai jos.

Titlul creației muzicale	Autorul muzicii	Elementele de limbaj muzical care dau expresivitate

Forme muzicale simple

3

Conținutul unei creații muzicale este organizat.

Tipul de organizare a conținutului compoziției muzicale se numește **formă muzicală**. Există forme muzicale simple și compuse.

1. Analizați schema de mai jos și numiți formele muzicale simple.

2. Învățați și interpretați cântecul „Iarna a sosit în prag”.

Iarna a sosit în prag

Muzică și versuri: Maria Eni

Vesel

1. Iar-na a so - sit în zori, la fe - rea - stră a pus flori,
A so - sit cu ge - rul ei, cu ză - pa - dă și po - lei.

Refren:

Cât de ve - seli sun - tem noi, că ne - a - du - ce bul - gări moi,
Cu ză - pa - dă ne ju - căm și cu bul - gări a - run - căm.

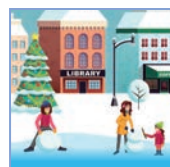
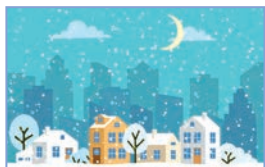
2. Săniuța va pleca și pe pârții va zbura,
Clopoței vor suna și pe noi ne-or bucura.
Refren.
3. Iarnă, iarnă, ești frumoasă când nu ești prea friguroasă,
Că ne-aduci nămeți de nea și plimbări cu sania.
Refren.

Cum se organizează ideile muzicale în cântec?

Cântecul este cel mai răspândit și accesibil gen al muzicii. Mesajul lui se transmite prin intermediul textului poetic cântat. Există două tipuri de organizare a formei muzicale în cântece: *forma strofică* și *forma strofică cu refren*.

Formele muzicale sunt sonore, dar pot fi reprezentate schematic prin diferite figuri, imagini sau motive decorative.

1. Observați varietatea figurilor care pot reprezenta forma muzicală în muzica vocală și instrumentală.

2. Reprezentați pe caiet forma muzicală a cântecelor preferate.

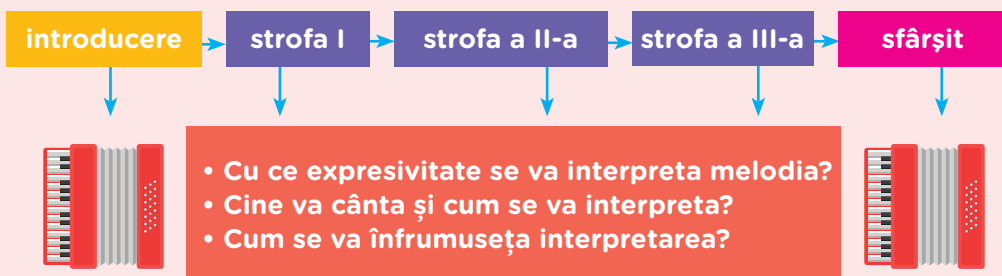
Este bine să mai știm...

Datorită elementelor de limbaj muzical, melodia din strofe și refren devine mai expresivă.

Înainte de a cânta, e bine de elaborat un plan al interpretării cântecului.

Exemplu:

FORMA STROFICĂ a cântecului „Iarna a sosit în prag”

FORMA STROFICĂ CU REFREN a cântecului „Ninge iar ca în povești”

introducere

strofa I

strofa a II-a

sfârșit

refren

refren

3. Audiați și învățați cântecul „Ninge iar ca în povești”.
4. Citiți și comentați conținutul versurilor cântecului.
5. Deosebiți expresivitatea melodiei strofei de cea a refrenului.
6. **Lucru în grup.** Elaborați planul de interpretare a cântecului.

Ninge iar ca în povești

Muzică și versuri: Maria Eni

1. De un an tot aș-tept să se-n-tâm - ple și chiar a -
sea-ră s-au i-vit ful-gii ar-gin-tii. La fe - rea-stră m-au che-mat toți cu
gla - suri mici, Ne-am în - tors, nin-ge iar, ia - tă - ne a - ici. Nin-ge
iar, ca în po-vești, În o - ra-șul meu și pe stra-da mea. De la
geam doar de pri-vești Și te ui-mești cum nin-ge iar, ca în po-vești!

2. Pe un ram înghețat două vrăbii stau,
Zgribulite și chef de nimic nu au:
Baba Iarna din nou pare că le-a surprins,
Fulgii cad – năzdrăvani – peste ele-ntr-adins.

Refren.

Ciprian Porumbescu.

Marșul „Haideți, haideți!”

Muzicianul Ciprian Porumbescu este unul dintre primii mari compozitori români.

A îndrăgit muzica de mic, făcând cu prietenii fluierașe din diferite materiale. Cea mai mare bucurie a lui era să cânte la vioară, alături de instrumentiștii populari.

Prin muzica sa, compozitorul Porumbescu a exprimat dragostea de neam. Cele mai vestite creații ale artistului sunt „Balada pentru vioară și orchestră”, opereta „Crai nou”, cântecele patriotice.

Marșul „Haideți, haideți!” din opereta „Crai nou” este interpretat de cor și orchestră, exprimând un îndemn la sărbătoare.

Monumentul lui Ciprian Porumbescu din satul Stupca (România), baștina compozitorului

7. Audiați piesa corală „Haideți, haideți!” de C. Porumbescu și observați ce formă muzicală are.
8. Caracterizați expresivitatea melodiei din piesa corală „Haideți, haideți!”.
9. În ce momente din viață poate să sune această creație muzicală? Argumentați.
10. Vizionați secvențe din filmul artistic „Ciprian Porumbescu” (de regizorul Gheorghe Vitanidis), pentru a descoperi viața și muzica compozitorului.

Repertoriu pentru audii muzicale:

- „Tatăl nostru”, muzică: A. Pann.
- „Imn limbii materne”, muzică: T. Chiriac, versuri: Gr. Vieru.

Forma monopartită în muzică

Creația muzicală alcătuită dintr-o singură parte are formă **monopartită** și reprezintă o melodie și dezvoltarea ei.

Majoritatea pieselor instrumentale de proporții mici au formă monopartită.

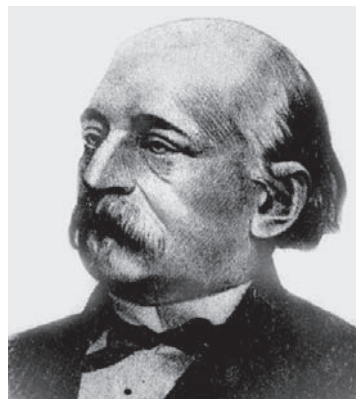
Carol Miculi.

Piesa „Hora”

Compozitorul și pianistul român Carol Miculi a studiat pianul la Paris, fiind elevul lui Frédéric Chopin – „poet al pianului”.

Călătorind deseori pe plaiurile moldave, compozitorul a admirat muzica dansurilor populare și măiestria interpretativă a lăutarilor. Multe dintre melodiile culese de muzician au fost aranjate pentru pian.

Carol Miculi este primul compozitor care demonstrează cât de variat este dansul de horă. Cu măiestrie redă ritmul legănat al horelor în piese pentru pian. Una dintre ele este „Hora” – lucrare de proporții mici, în formă monopartită.

Carol Miculi
(1821–1897)

1. 🎧 Audiați piesa „Hora”, în prelucrare pentru pian de C. Miculi. Descoperiți expresivitatea muzicii de dans.

Hora Muzică: Carol Miculi

The musical score for 'Hora' is written for piano in 2/4 time, marked 'Moderato'. It consists of three staves. The key signature has two sharps (F# and C#). The first staff begins with a treble clef and a key signature change to one sharp (F#). The second staff begins with a treble clef and a key signature change to two sharps (F# and C#). The third staff begins with a treble clef and a key signature change to one sharp (F#). The score includes various musical notations such as eighth notes, quarter notes, and rests, with some passages marked with '3' and '5' indicating triplets and quintuplets respectively.

Bustul lui Gavril Musicescu (or. Chișinău)

Gavriil Musicescu.

Piesa „Vine știuca de la baltă”

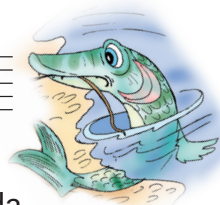
Gavriil Musicescu este unul dintre primii compozitori ai Moldovei care a studiat comorile folclorului muzical.

În prima culegere de piese pentru pian, el scrie că melodiile lor sunt „așa, cum le-a auzit cântate de acei de la care le-a cules”, iar aranjarea acompaniamentului îi aparține.

Piesa „Vine știuca de la baltă” are o melodie de horă. Pasul reținut al dansului este marcat de ritmul acompaniamentului:

2. 🎧 Audiați piesa pentru pian „Vine știuca de la baltă”. Redați cu gestul mâinii mișcarea potrivită caracterului de dans al horei.

3. 📖 De ce compozitorul a ales ritmul de horă pentru a reda caracterul umoristic al personajului?
4. 🎧 Reaudiați piesa „Vine știuca de la baltă”, urmărind elementele de structură ale formei muzicale propuse în schema de mai jos.

5. 🎧 În timpul reaudiției pieselor „Hora” de C. Miculi și „Vine știuca de la baltă” de G. Musicescu, arătați, cu ajutorul gestului mâinii, desfășurarea evenimentului sonor.

Wolfgang Amadeus Mozart.

Piesa „Andantino”

Piesa „Andantino” face parte din baletul „Les petits riens” („Micile nimicuri”). Acest spectacol de balet a fost compus pentru Academia Regală de Muzică din Paris (în anul 1778). Multă vreme s-a crezut că partitura baletului este pierdută, dar a fost descoperită în arhivele Operei pariziene peste mai bine de 100 de ani.

Subiectul baletului este despre viața de zi cu zi. Piesa „Andantino” are formă monopartită. Melodia sună grațios la două flaute, cu acompaniament la viori.

Wolfgang Amadeus Mozart
(1756–1791)

6. 🎧 Audiați piesa „Andantino” de W.A. Mozart.
7. 📖 Urmăriți organizarea frazelor muzicale sub formă de întrebare și răspuns după exemplul de mai jos.

fraza I – întrebare

fraza a II-a – răspuns

8. 🎵 Observați care elemente de limbaj construiesc expresivitatea melodiei din piesa „Andantino”.
9. 🖋️ Reprezentați frazele muzicale din această piesă cu mișcările mâinilor, sub formă de dialog.

Este bine să mai știm...

Opera Garnier din Paris este cel mai cunoscut teatru de operă și balet din lume. Pe timpul lui W. A. Mozart, acest teatru se numea Academia Regală de Muzică din Paris.

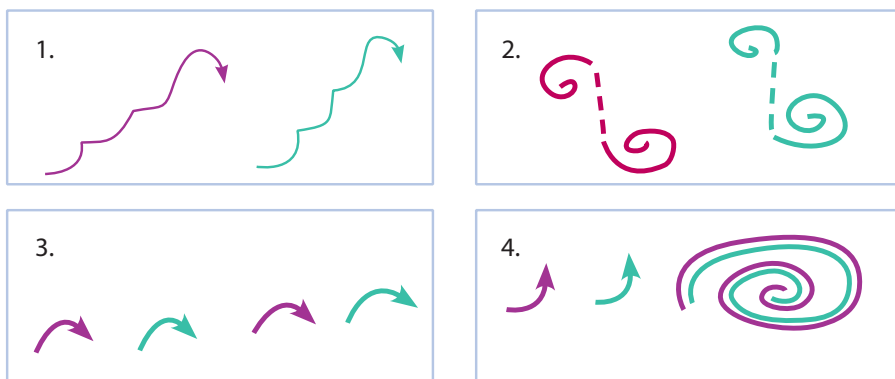
Să ne amintim...

- Cum se numesc grupurile instrumentelor din orchestra simfonică?
- Care sunt instrumentele aerofone de lemn?
- Timbrul cărui instrument este cel mai mult apropiat de vocea umană?
- Prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc flautul și vioara?

Prin audiții muzicale, putem descoperi cum se organizează ideile muzicale în creațiile instrumentale. De asemenea, putem învăța să redăm melodia și forma muzicală a piesei instrumentale prin mișcarea mâinilor în spațiu.

10. Studiați și învățați să reprezentați prin mișcarea mâinilor modelul „Partituri ascultătorului” de mai jos.

PARTITURA ASCULTĂTORULUI la piesa „Andantino” de W.A. Mozart

11. Observați locul de repetare a melodiei în „Partitura ascultătorului”.

Repertoriu pentru audiții muzicale:

- „Jota aragoneză” de M. Glinca.
- „Marș” de S. Prokofiev.
- „Rugăciunea de dimineață” de P. Ceaikovski.
- „Polca” de P. Ceaikovski.

12. 🎧 Învățați și interpretați expresiv cântecul „De ce doarme ursul iarna?”.

De ce doarme ursul iarna?

Versuri: Alexandr Kovalenkov

Muzică: Lev Knipper

1. În - tr-o zi pe-un ger cum-plit Moș Mar - tin îm - blă -
nit, Spre bâr - lo - gu-i s-a por - nit, prin co -
dru - țul des - frun - zit. Și cum mer - ge el a -
ga - le, ia - tă un po - deț în ca - le Și nu
știu cum s-a-n-tâm-plat, vul - pii coa-da i-a căl-cat.

2. Vulpea tipă: A-o-leu! Și de frică Moș Martin,
Cât îi el de gros și greu, s-a trezit în vârful de pin.
Dar din pin ciocănitoarea i-a ținut o cuvântare:
– Moș Martine, vezi ce faci? Uită-te pe unde calci!

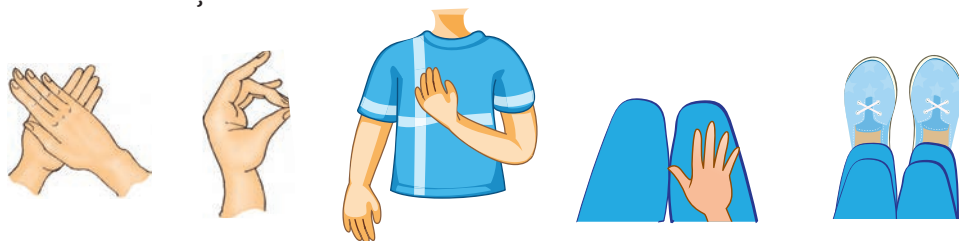

3. Și de-atunci el s-a jurat că-n bârlog s-a culca,
Toată iarna a ierna și pe cozi n-a mai călca.
Doarme Moș Martin alene, sub oghealul de troiene
Și-i nespus de fericit că de coadă e lipsit!

13. 🎧 Determinați unitățile de structură ale melodiei cântecului „De ce doarme ursul iarna?”.
14. 🎧 Interpretați cântecul: pe fraze, în patru grupuri.

Pentru a produce diferite sunete, putem folosi mișcările corpului (percuția corporală): bătăi din palme, pocnituri din degete, lovituri ușoare în piept, bătăi cu palmele pe picioare, bătăi cu picioarele, emiterea unor sunete cu buzele și altele.

- 15. Joc muzical.** Învățați și interpretați jocul muzical „Dacă vesel se trăiește”, utilizând percuția corporală. Aranjați-vă în formă de cerc și intonați melodia jocului muzical de mai multe ori. La fiecare interpretare, unul dintre elevi arată un model de percuție corporală pe care îl vor repeta ceilalți la sfârșitul fiecărei fraze din cântec.

Dacă vesel se trăiește

Vioi

Da - că ve - sel se tră - ieș - te, ba-te-a - șa,
 Da - că ve - sel se tră - ieș - te, ba-te-a - șa,
 Da - că ve - sel se tră - ieș - te, U - nul al - tu - ia zâm-
 beș-te. Da - că ve - sel se tră - ieș - te, ba-te-a - șa.

- 16.** Interpretați acest joc în colectiv, pe grupuri și individual.

- 17. Lucru în grup.** Alegeți din repertoriul învățat cântece potrivite pentru acompaniament cu percuție corporală. Realizați un concurs de interpretare și creație artistică. Un grup de colegi va juriza echipele după criteriile: a) interpretare în ansamblu; b) varietatea acompaniamentului; c) expresivitate artistică.

Forma bipartită în muzică

Conținutul compoziției muzicale se dezvoltă în unul sau mai multe evenimente sonore.

Creațiile muzicale compuse din două părți au formă **bipartită**. Ele pot fi asemănătoare sau contrastante.

Schematic, această formă este notată astfel:

1. Numiți creații muzicale cu formă bipartită, audiate anterior.

Piotr Ceaikovski.

Cântec napolitan

Piotr Ceaikovski a creat 24 de piese pentru pian reunindu-le într-un „Album pentru copii”, printre care și „Cântec napolitan”. În aceste piese descoperim lumea copilăriei.

Călătorind prin Napoli, oraș din Italia, Ceaikovski asculta cu multă admirație melodiile interpretate de muzicanți ambulanți. Fiind impresionat de melodicitatea acestor cântece, Ceaikovski compune piesa „Cântec napolitan”. În muzica acestei compoziții sună două teme muzicale distincte.

Vera Pavlova. Ilustrație la „Album pentru copii”

2. Audiați „Cântec napolitan” de P. Ceaikovski. Comparați mijloacele de expresie ale muzicii din prima și a doua parte ale piesei.
3. De ce Piotr Ceaikovski și-a denumit piesa pentru pian „Cântec napolitan”?
4. Utilizați în timpul reaudiției acestei piese gestul mâinii, pentru a exprima conturul melodic al piesei.

5. 🎤 Învățați și interpretați expresiv cântecul napolitan „Santa Lucia”.

Santa Lucia

Traducerea versurilor: Simona Ciurumelescu

Moderato

1. Pe ma - re stră-lu-cind lu - na-ar - gin - ti - e,
Do - mol e va - lul, vâ - tul a - di - e.
Vi - no, te-aș - tept la mal, Vi - no în bar-ca mea.
San - ta Lu - ci - a, San - ta Lu - ci - a!

2. O, dulce Neapole, o, soare minunat,
Tu ești surâsul Celui ce te-a creat,
Ești paradisul, ești armonia,
Santa Lucia, Santa Lucia!

Dicționar

cânțoneta – cântec popular italian, de origine napolitană, cu versuri scurte.

6. 🎧 Comparați forma muzicală a cântonetei „Santa Lucia” cu cea a cântecului „Doina noastră” (p. 86). Notați pe caiet structura pieselor.
7. **Joc muzical.** 1. Învățați melodia jocului „Bucuria cântului”. 2. Formați un cerc. În mijloc stă elevul către care toți se adresează cântând melodia. 3. El răspunde interpretând o strofă dintr-un cântec învățat anterior, apoi jocul continuă un alt elev.

Bucuria cântului

Răuț

Pă - să - ri - că, pă - să - rea, Cu ochi ne - gri de măr - gea,
Ca - re-i bu - cu - ri - a ta De cânti sus pe ră - mu - rea?

Johann Sebastian Bach
(1685–1750)

Johann Sebastian Bach.

Piesa „Badinerie”

Compozitorul german Johann Sebastian Bach este unul dintre cei mai mari muzicieni ai lumii. El provine dintr-o familie cu tradiții muzicale. Din copilărie a avut marea dorință de a deveni un virtuoz în interpretarea muzicii la orgă.

Piesa „Badinerie” (din *Suita pentru flaut și orchestră nr. 2*) este alcătuită din două părți. Melodia ei sună la flaut. Prin titlul piesei (fr. *badinerie* „glumă”), autorul sugerează un

mesaj glumeț, vesel și plin de optimism.

8. Audiati piesa „Badinerie” de J.S. Bach. Caracterizați expresivitatea muzicii ținând cont de melodie, tempou, ritm, timbru.

9. Interpretați sub formă de dialog motivul melodic (A) din „Badinerie” și desenul ritmic (B) al acestuia cu bătaii din palme.

orgă – instrument cu câteva claviaturi, având un sistem de tuburi sonore, în care sunetele apar prin trecerea unui curent de aer sub presiune. Orga este un instrument muzical ce se distinge, de asemenea, prin mărimea sa și bogăția sonorităților pe care le poate produce;

flaut – instrument muzical de suflat, odinioară din lemn, astăzi din metal, alcătuit dintr-un cilindru îngust, prevăzut cu găuri și cu clape.

Fiecare notă din scărița Do se asociază unei culori. Utilizați în activitatea de interpretare instrumente muzicale colorate: xilofonul, clopoței, tuburile etc.

10. 🎧 Audiați piesa „Menuet” din „Albumul Anei Magdalena Bach”.
11. 🎤 Solfegiați melodia piesei. Observați sensul mersului melodiei.

Menuet

Versuri: Florentina Chifu

Muzică: Johann Sebastian Bach

Mu - zi - ca iar ră - su - nă, Pe - re - chi - le - s în - pre -
 Fla - u - tul o să su - ne Și toți fac o ple - că -
 u - nă. Și-un re - ge se-n - chi - nă că - tre re - gi - nă
 ciu - ne. În - cep al - te pie - se, prinți și prin - țe - se.
 1. dm G 2. G7 C
 Și-o pi - ru - e - tă fac. Dan - sea - ză Me - nu - et.

12. 🎤 Interpretați melodia piesei „Menuet” la instrumente muzicale pentru copii.
13. 📖 Apreciați-vă interpretarea instrumentală a melodiei.

Repere de interpretare la instrumente muzicale:

- Solfegiez corect melodia.
- Interpretez expresiv melodia la un instrument muzical pentru copii.
- Sincronizez interpretarea în ansamblu (interpretez cu toți odată începutul și sfârșitul fiecărei fraze muzicale, respect tempoul).

Dicționar

pizzicato – procedeu de interpretare la un instrument muzical cu corzi prin ciupirea acestora, fără a folosi arcul.

Edvard Grieg.

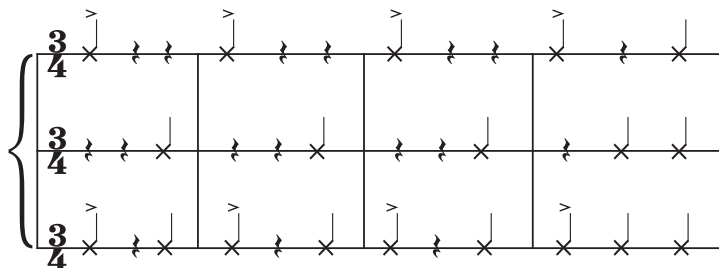
Piesa „Dansul Anitrei”

Piesa „Dansul Anitrei” din *Suita simfonică nr. 1*, scrisă de Edvard Grieg, redă impresiile călătorului visător Peer Gynt, produse de dansul unei fete frumoase pe nume Anitra.

Compoziția, interpretată de viori, are o melodie plină de farmec. Atunci când la instrumentele cu coarde este folosit procedeul *pizzicato*, melodia dansului creează o atmosferă cu totul fantastică.

Într-un cor de viori, melodia principală reapare când în modul major, când în modul minor, demonstrând firea schimbătoare a dansatoarei Anitra.

14. 🎧 Audiati „Dansul Anitrei” din *Suita simfonică nr. 1* de E. Grieg.
15. 🎨 Determinați și reprezentați grafic pe caiet forma muzicală a piesei „Dansul Anitrei”.
16. 🎓 Caracterizați elementele de limbaj muzical (tempoul, ritmul, nuanțele dinamice), utilizate de compozitor pentru a reda firea Anitrei.
17. 📖 Amintiți-vă ce este accentul ritmic. Determinați prin audiere felul în care se succed accentele ritmice în piesa „Dansul Anitrei”.
18. 🎵 Alcătuiți un acompaniament ritmic propriu la melodia „Dansului Anitrei” după modelul de mai jos.

19. 🎓 Comentați propriile impresii.

20. 🎤 Învățați și intonați cântecul „Hop și-așa!”.
21. 🎤 Însotiți interpretarea cântecului cu mișcări de dans potrivite.

Hop și-așa!

Versuri și muzică: Regeni Rausch

Hop, hop, și-a - așa! Cântă-lă-u -

ta-re, cântă mai cu foc, Hop, hop, și-a -

șa! Jo-cul nos-tru ve - sel # să nu stea pe loc!

22. 🎤 Studiați și interpretați melodia din „Covorașul muzical”.

LA				
SOL				
MI				
	Ghi-o Vii cu	cel alb pri-mă-	și plă- va-ra-n	pând, gând.

23. 🎵 Creați independent sau în perechi un model la aceeași temă.

Forma tripartită în muzică

Lucrările muzicale compuse din trei părți, în care a treia reprezintă reluarea celei dintâi, sunt create în **forma tripartită**.

Partea de mijloc din forma muzicală tripartită se numește *mediană*, iar a treia – *repriză*. Schematic, forma muzicală tripartită este redată:

Serghei Prokofiev.

Piesa „Ploaie și curcubeu”

Lumea copilăriei plină de curiozitate, impresii și visare este reflectată în creația lui Serghei Prokofiev.

Una dintre lucrările dedicate copiilor este piesa „Ploaie și curcubeu”.

Titlul lucrării ne ajută să descoperim în mesajul creației evenimentele sonor-artistice. Este important să ascultăm muzica atent, deoarece expresivitatea muzicii sugerează conținutul. Forma tripartită a piesei „Ploaie și curcubeu” dezvăluie un tablou muzical impresionant.

Să ne amintim...

Evenimentul sonor este o expresie folosită referitor la conținutul (imaginea) creației muzicale. Se percepe treptat în timpul sunării muzicii, prin intermediul melodiei, ritmului, tempoului, timbrului etc.

1. Audiati piesa pentru pian „Ploaie și curcubeu” de S. Prokofiev.
2. Notați pe caiet succesiunea evenimentelor sonore sesizate în timpul audierii acestei piese. Argumentați-vă opinia.

3. Determinați elementele de limbaj ce reflectă spațiul dintre cer și pământ în piesa „Ploaie și curcubeu”.
4. Redați prin desen un eveniment sonor din piesă. Afișați desenele reprezentând forma tripartită a piesei.
5. Elaborați succesiunea evenimentelor sonore din piesa „Ploaie și curcubeu” prin selectarea imaginilor din cele propuse mai jos.

Este bine să mai știm...

În cântecele populare deseori întâlnim cuvintele „tra-la-la”, care exprimă o stare emoțională a omului, și „du-du-du”, „vâj, vâj”, ce imită sunete din natură. Ele dau expresivitate muzicii.

6. Solfegiați melodia cântecului „Hora”. Determinați din câte părți este compus acest cântec.

Hora

(din colecția lui Tiberiu Brediceanu)

Allegretto C

mf Du - ru, du, du, du - ru, du, Du - ru, du, du,

du - ru, du - ru, du. *f* Ram-di-ri-di, da, da, ram-di-ri-di, da.

Ram-di-ri-di, da, da, ram-di-ri-di, da. *mf* Du - ru, du, du,

du - ru, du, Du - ru, du, du, du - ru, du - ru, du.

7. Elaborați și interpretați cu acompaniament melodia cântecului „Hora”.

Constantin Rusnac.

Piesa de concert „Sărbătoreasca”

Compozitorul Constantin Rusnac a creat muzică inspirată din folclorul muzical din Moldova. Piesa de concert „Sărbătoreasca” („Poem despre Moldova”), valoroasa creație muzicală, este destinată pentru orchestra de muzică populară și are o formă tripartită. Părțile întâi și a treia se aseamănă, având caracterul dansului popular *sârba*. În partea mediană sună o melodie liniștită și duioasă.

Constantin Rusnac
(n.1948)

8. Audiați piesa „Sărbătoreasca” de C. Rusnac. Caracterizați muzica din fiecare parte a piesei.
9. Elaborați mișcări de dans și un acompaniament ritmic potrivit pentru interpretarea artistică a cântecului popular „Coasa”.

Coasa

Moderato F F D7 gm

1. Au ie - șit fe - ciori la coa - să, floa - re, tei,

C7 C7 C7 F

Ca - de iar - ba a - dor - mi - tă, ca - de iar - ba, măi!

Refren: dm A7 dm C7 F C7 F dm A7

Tra - geți coa - să a - pă - sat, Ro - ua

dm A7 1.dm 2.dm

dul - ce cât nu s-a lu - at! /-at!

2. Cade iarba rouroasă,
floare, tei,

Ca nuntașii după nuntă,
ca nuntașii, măi!

Refren.

Să improvizăm muzical

Este bine să mai știm...

Omul poate comunica prin muzică propriile dispoziții, gânduri improvizând. Pentru aceasta, muzicienii creează melodii spontan, chiar în procesul cântului sau al interpretării instrumentale. Uneori în timpul concertului, interpreții improvizează chiar în fața publicului.

1. 🎵 Alegeți un instrument muzical (tobiță, tamburină, clopoței, xilofon, triangu etc.). Creați un ritm care: a) reflectă dispoziția personală pentru moment; b) exprimă caracterul cantabil, dansant și de marș.
2. **Joc muzical.** Realizați jocul „Dialoguri muzicale”: 1. Conducătorul jocului propune o temă pentru dialog (de ex.: „Vine primăvara!”, „Puișorul a căzut din cuib”, „Zi de sărbătoare”). 2. Participanții își aleg câte un partener cu care vor dialoga prin intermediul muzicii.
3. 🎵 Improvizați melodii scurte pe textele propuse mai jos. Elaborați diverse succesiuni de evenimente sonore din cele mai sugestive melodii, pentru a crea un tablou muzical de primăvară.

Vine ploaia.

Plouă tare.

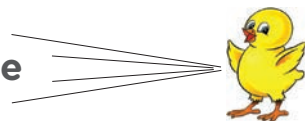

Soarele lucește.

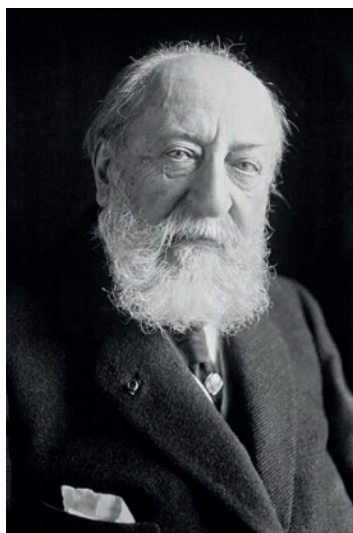

Floarea înfloarește.

Exemple

4. ✎ Notați pe caiet cea mai expresivă variantă a tabloului muzical de primăvară.

Charles-Camille Saint-Saëns
(1835–1921)

Charles-Camille Saint-Saëns.

Piesa „Lebăda”

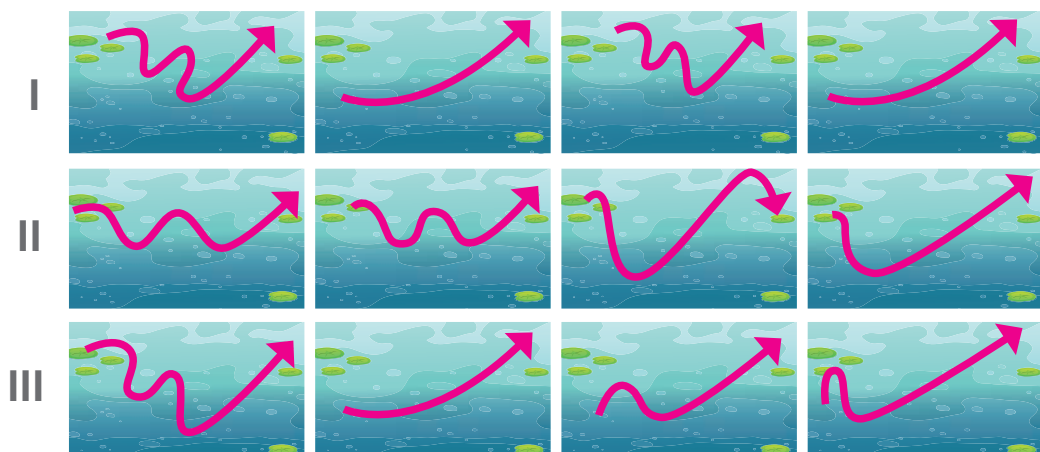
Charles-Camille Saint-Saëns este celebru compozitor, dirijor și pianist francez.

De la vârsta de trei ani, viitorul compozitor învăța să cânte la pian, la cinci ani a început să compună muzică, iar la zece ani a susținut un concert ca pianist.

Cea mai cunoscută creație a lui este albumul „Carnavalul animalelor”. Acest album este alcătuit din 14 piese, în care sunt descrise diferite animale.

Piesa „Lebăda” sună la violoncel, cu acompaniament la două pianе și are formă muzicală tripartită, în care se succed trei perioade.

5. 🎧 Audiati piesa „Lebăda” de Ch.-C. Saint-Saëns.
6. 🎤 Urmăriți și fredonați melodia interpretată la violoncel.
7. 📖 Descoperiți care elemente de limbaj imită mișcarea undelor de apă.
8. 🎨 Reprezentați pe caiet forma muzicală a piesei. Creați lăntșorul cuvintelor care descriu chipul lebedei.
9. 🎨 Învățați să reprezentați prin mișcarea mâinii conturul melodic al piesei „Lebăda”, după modelul de mai jos.

10. Memorați și interpretați expresiv „Cântec de primăvară” de W.A. Mozart.
11. Determinați auditiv modul (major, minor) în care este scrisă piesa. Ce impresii vă creează melodia acestui cântec?

Cântec de primăvară

Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

Allegretto grazioso

1. Hai, pri-mă-va-ră, vi - no Cu fra-gezi mu - gu -
rași, În zvon de a - pă li - nă Ră - sa - ră to - po -
rași, Iar noi cu mân - drul soa - re În tril să ne tre -
zim, Prin lunci și pe o - goa - re, Cân-tând, o să por - nim.

2. Vrem crânguri
să dea-n floare,
Grăbește-te de zor,
O, dulce primăvară,
Hai, vino repejor!

3. Iar soarele la muncă,
Adune roua-n flori,
Să cânte cucu-n luncă
Și-n ram privighetori.

Repertoriu pentru audiții muzicale:

- Piesa „Melodie” de Gh. Mustea.
- Piesa „Improvizație” de Vl. Rotaru.
- Piesa „Cântec vechi francez” de P. Ceaikovski.
- Piesa „Arlechinul” de R. Schumann.

Evaluare

1. Expune cu propriile cuvinte o definiție a noțiunii *forma muzicală*.
2. a) Explică felul în care sunt organizate ideile muzicale în lucrările cu formă strofică și formă strofică cu refren; b) Realizează dialoguri vocale, cu participarea colegilor de clasă, în baza cântecelor studiate cu aceste forme muzicale.

3. Numește formele muzicale reprezentate prin literele ce urmează:

a) **A** b) **A B** c) **A B A**

4. Completează pe caiet un tabel după modelul de mai jos.

Forme muzicale simple	Titlul și autorul creației muzicale

5. Realizați o victorină muzicală auditivă:
 - a) Creați 2-4 echipe, care vor concura recunoscând titlul, autorul și forma muzicală a creațiilor; b) Stabiliți în fiecare echipă un repertoriu din 3 creații muzicale din lista celor studiate la lecție și propuse pentru audii opționale; c) Propuneți spre audii echipei adversare teme muzicale fredonate și înregistrări audio ale fragmentelor din creații muzicale.
6. Elaborați succesiunea elementelor de percuție corporală potrivită pentru acompanierea melodiei unui cântec:
 - a) Alegeți pentru acompanierea melodiei cântecului formula ritmică din desenul de mai jos; b) Exersați executarea desenului ritmic de un grup în timpul interpretării melodiei cântecului de alt grup; c) Elaborați succesiunea elementelor de percuție corporală pe formula ritmică; d) Împărțiți-vă în două grupuri și interpretați artistic cântecul: un grup intonează melodia cântecului și celălalt acompaniază ritmic cu percuție corporală.

În universul muzicii există creații cu forme simple și compuse. Cele mai cunoscute forme muzicale compuse sunt: *rondo*, *tema cu variațiuni* și *forma liberă*.

Învățați și interpretați cântecul „E ziua ta, mămică”.

E ziua ta, mămică

Versuri: Elena Dragoș

Muzică: Maria Eni

Dulce

1. Am vrut să-ți cu-leg o floa-re, Un mic ghi-o - cel fru-
mos, Dar pâ-nă la ur - mă moa-re, Și cui mai e de fo - los. E **Refren:**
zi - ua ta, mă - mi - co, În dar ți-am a - dus i - ni - ma, Și
cre-de-mă, mă - mi - co, Un dar mai fru-mos nu se pu - tea.

2. Am vrut să-ți culeg steluțe,
Să-ți fac un frumos colier,
Dar cine nu știe oare
Că-n zori steluțele pier.

Refren.

3. Am vrut să-ți culeg o rază
De soare, să-ți prind în păr,
Dar tu strălucești mai tare,
De dragoste și dor.

Refren.

Repertoriu pentru audiții muzicale:

- Piesa „Tamburina” de J.Ph. Rameau.
- Piesa „Menuet” de L. Boccherini.

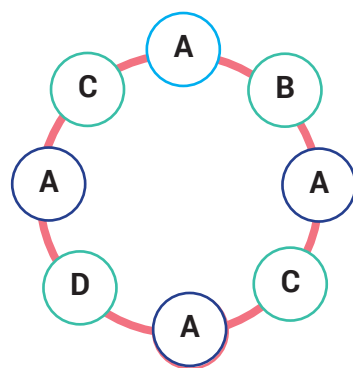
Forma rondo

Rondo este forma muzicală în care melodia de bază, numită *refren*, alternează cu unele cuplete (episoade) de caracter diferit.

Părțile unei lucrări muzicale în formă de rondo urmează una după alta, de parcă alcătuiesc un cerc. Piese muzicale scrise în forma respectivă încep cu refrenul, care se repetă de câteva ori (vezi schema alăturată). Forma muzicală rondo este reprezentată și astfel:

A + B + A + C + A + D + A.

Forma muzicală rondo este larg răspândită în creația compozitorilor din toate timpurile. În forma de rondo există multe compoziții de operă și balet, sonate, arii vocale și instrumentale etc. De asemenea, există lucrări de sine stătătoare care au drept titlu această denumire.

Louis-Claude Daquin
(1694–1772)

Louis-Claude Daquin.

Piesa „Cucul”

Compozitor și clavecinist francez, L.-C. Daquin a publicat prima culegere cu piese pentru clavecin cu trei sute de ani în urmă.

La 6 ani micul Louis-Claude a cântat la clavecin pentru regele Franței, iar la 12 ani deja era interpret profesionist.

Piesa „Cucul” este cea mai cunoscută din Suita nr. 3. Muzica imită cântul păsărilor în crâng. Forma muzicală a piesei reunește elemente organizate în forma de rondo: ABACA.

1. Audiati piesa „Cucul” de L.-C. Daquin și marcați cu ridicarea mâinii începutul melodiei fiecărui element din forma rondo.
2. Reprezentați pe caiet forma muzicală a piesei cu motive decorative potrivite mesajului muzical.

3. Învățați, prin solfegiere, melodia cântecului popular „Primăvară, primăvară”.

Primăvară, primăvară

Vioi

1. Pri - mă - va - ră, pri - mă - va - ră,
Te-ai în - tors la noi în ța - ră.

Refren:
La, la, la, la, la, la, la.

2. Zburați iute, rândunele,
Pe sub soare, pe sub stele.

Refren.

3. Veniți iar la casa noastră,
Faceți cuib lângă fereastră.

Refren.

4. Învățați cântecul popular „Sosirea rândunicii”.
Elaborați și interpretați un acompaniament potrivit.

Sosirea rândunicii

Vioi

Rân - du - ni - ca ne-a so - sit, Pri - mă - va - ra vi - ne.
la - tă mu - gu - ri - n - ver - zesc, Gră - di - ni - țe - le - n - flo - resc.
To - tu - i viu și - n - ti - ne - rit, Că e cald și bi - ne.

5. Interpretați sub formă de dialog cântecelul „Cuc, cuculeț”.

Cuc, cuculeț (cântec popular)

mf Moderato

1. De trei zi - le urc pe plai, măi, măi,
măi. Cu me-rin-de pe cinci cai. Cu-cu, cu-cu - leț.

2. Nu băui, nici nu mâncai,
măi, măi, măi.

Numai cucul ascultai.
Cu-cu, cu-cu-leț.

6. Solfegiați motivele melodice de mai jos. Creați diverse fraze muzicale.

a) c) e)
b) d) f)

7. Alegeți succesiuni de motive și creați o frază muzicală potrivită versurilor:

Sus pe-o creangă-n vârf de nuc, – La un cuib străin mă duc,
Strigă, strigă un biet cuc: Să pun oul meu de cuc!

Emilia Plugaru

8. Apreciați-vă creațiile utilizând reperele:

Repere de creare a unei fraze muzicale pe text:

- Intonez just motivele melodice.
- Aleg motive melodice potrivite textului.
- Interpretez expresiv melodia cu text.

Wolfgang Amadeus Mozart.

Rondo în stil turcesc

Mozart împreună cu sora sa
Maria Ana și tatăl Leopold

O creație muzicală originală, scrisă în formă de rondo de celebrul compozitor W.A. Mozart, se numește „Rondo în stil turcesc” (sau „Marș turcesc”). Compoziția reprezintă finalul *Sonatei nr. 11 pentru pian*. Datorită alternării modului major cu modul minor, caracterul părților lucrării este diferit. În primul episod sunt reproduse, prin mijloacele muzicii, sunetele emise de toba mare.

9. Audiați această compoziție în interpretare de pian și de orchestră. Descrieți expresivitatea limbajului muzical.
10. Notati pe caiete forma muzicală a creației.

Rondo în stil turcesc

(*fragmente*)

Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

Refren: *Allegretto*

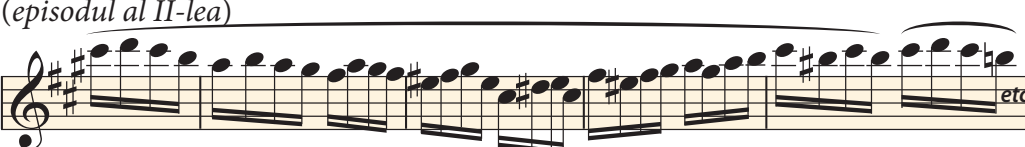
(episodul I)

Refren:

(episodul al II-lea)

Să descoperim forma rondo în „Partitura ascultătorului”

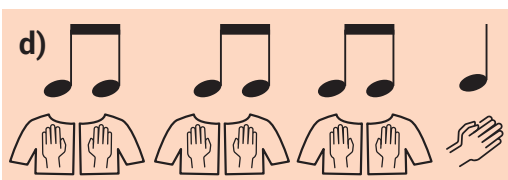
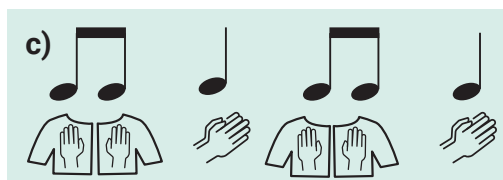
Fiecare frază muzicală este reprezentată printr-un motiv decorativ: fluturi, floare, soare, albină și păsărică. Astfel, este ușor să deosebim repetarea frazelor muzicale și apariția unor fraze muzicale noi.

Fredonarea melodiei în timpul sunării muzicii ajută să înțelegem cum este organizată forma creației muzicale.

1. Urmăriți, în timpul audiției, „Partitura ascultătorului” la „Rondo în stil turcesc” de W.A. Mozart în imaginea de mai jos.

2. Fredonați melodia refrenului din „Rondo în stil turcesc” în tempo rar, apoi moderat.
3. Interpretați acompaniamentul ritmic la „Rondo în stil turcesc” cu percuție corporală după modelul de mai jos.

4. Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Primăvara a venit”.
5. Elaborați și executați mișcări plastice potrivite pentru a cânta expresiv refrenul cântecului.

Primăvara a venit

Muzică și versuri: Mirela Rizea-Marinescu

1. Într-un zvon de flori și cân-tec, Pri-mă - va - ra a ve -
nit, Cu ba-ghe-ta-i fer-me-ca - tă, Po-mii toți a-m-po-do - bit.

Refren:
Din de-păr-ta-re ne cân-tă du-ios, O cio-câr-li - e cu tri-lul ei fru-mos.
Miei și o - i - țe pe câmp se por-nesc, Sto-luri de pă-sări ve-sel ci - ri-pesc.

2. Dulci parfumuri, arome
În livezi se răspândesc,
Roiuri multe de albine
Printre flori se risipesc.
Refren.

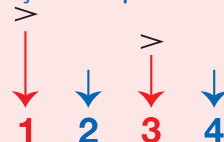
3. Dacă vii la anul iară,
Primăvară, să-ți aduci
Coronița de petale
Și-ale tale gene lungi.
Refren.

6. Apreciați cultura de interpretare a cântecului după reperatele:
 - Respectăm poziția la cânt.
 - Începem și terminăm cântul împreună cu colegii.
 - Respectăm locul respirației.
 - Intonăm just melodia.
 - Pronunțăm clar și ritmic textul.
 - Exprimăm prin cânt starea emoțională.

Măsura de patru timpi

Măsura de patru timpi conține patru timpi: primul este accentuat (timp tare), al doilea neaccentuat (timp slab), al treilea relativ accentuat (relativ tare) și al patrulea neaccentuat.

Mișcare la patru timpi

1. Exersați formulele ritmice la măsura de patru timpi.

2. Citiți ritmic exercițiile de mai jos, marcând cu gestul mâinii mișcarea (măsura) la patru timpi:

a) $\frac{4}{4}$ Doar-me ce-rul și pă-mân-tul, În-tr-o dul-ce - mbră - ți - șa - re.

b) $\frac{4}{4}$ Roa-ta mo-rii se-n-vâr - teș - te și gră - un - țe - le răș - neș - te.

3. Interpretați expresiv cântecul „Ceasul” sub formă de dialog muzical.

Ceasul

(melodie germană)

Moderato

Ba - te cea - sul ma - re: ti - ca , ti - ca,

lar deș-tep - tă - to - rul: ti - ca, ti - ca, ti - ca, ti - ca,

la-ră cea-sul de la mâ-nă: ti-ca, ti-ca, ti-ca, ti-ca, ti-ca, ti-ca, tic!

4. Imitați mișcarea pendulului unui orologiu, mișcarea săgeților unui ceasornic și a unui ceas de mână în timpul interpretării.

Tema cu variațiuni

Tema cu variațiuni reprezintă forma muzicală alcătuită dintr-un număr oarecare de variațiuni pe o temă (melodie) expusă la început, care poate fi ușor recunoscută.

Ea poate fi reprezentată în felul următor: $A + A_1 + A_2 + A_3 + A_4$ etc., unde A este tema, iar A_1, A_2, A_3, A_4 sunt variațiuni.

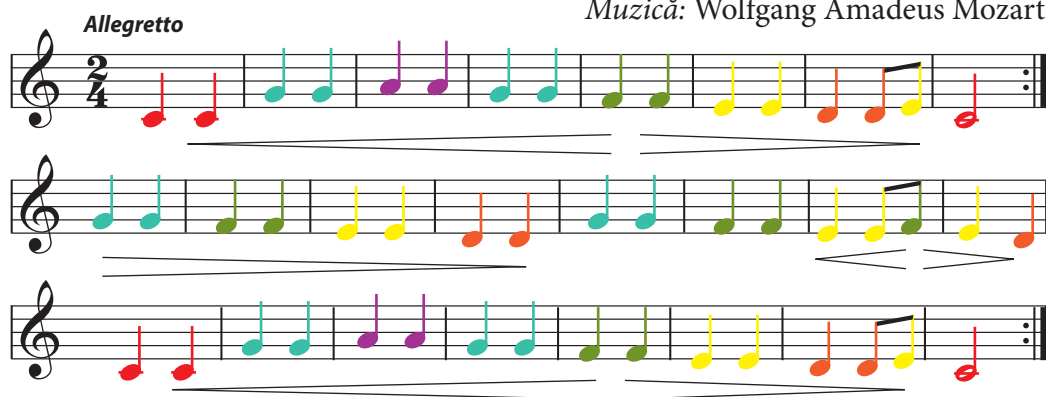
Tema cu variațiuni se întâlnește în creația muzicală populară. Deseori lăutarii, ca să nu plictisească publicul ascultător, modificau în diferite feluri melodia, adică o variau.

Mulți compozitori, inspirându-se din folclor, deseori apelează la tema cu variațiuni. De exemplu, W.A. Mozart a compus pe tema (melodia) unui cântec popular francez mai multe variațiuni.

1. Solfegiați melodia inițială a variațiunilor pentru pian de W.A. Mozart.
2. Observați, prin audiere, modificările temei expuse inițial în variațiunile compozitorului.

Variațiuni pentru pian pe tema unui cântec francez

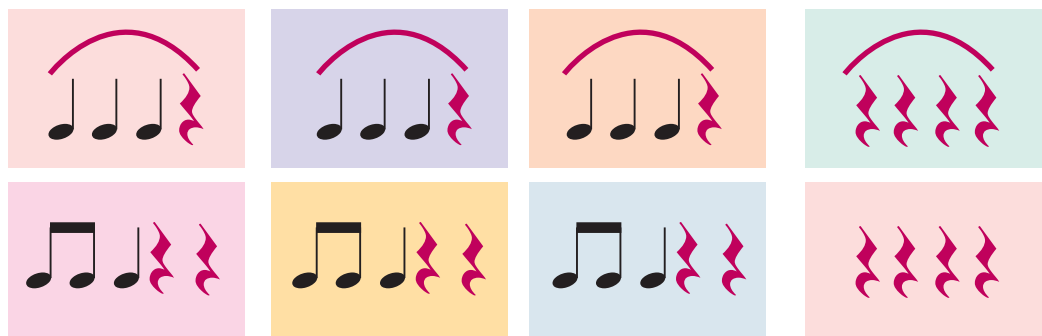
Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

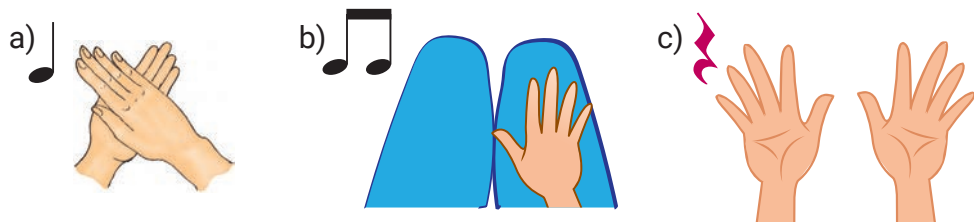
3. Audiati „Variațiuni pentru pian pe tema unui cântec francez” de W.A. Mozart.
4. Determinați cea mai expresivă trăsătură pentru melodia din fiecare variațiune.
5. Notați pe caiet „Dicționarul emoțiilor” pentru fiecare variațiune din lucrarea compusă de W.A. Mozart.

6. Studiați formulele ritmice la măsura de 4 timpi de mai jos.

7. **Joc muzical.** Pe muzica piesei „Pizzicato” de Leroy Anderson executați percuție corporală după modelul din exercițiul 6: a) durata de pătrime – bătați din palme; b) optimile – două lovituri consecutive pe picioare; c) pauza de pătrime – arătarea palmelor cu degetele depărtate.

8. Memorați și interpretați cântecul „Doina noastră”.

Doina noastră

Versuri: Iulian Filip

Muzică: Daria Radu

Andantino

 1. Co-drul nos-tru frun-ză n-a-re Frea - mă - tă în vânt

 I - nimi ro - șii su - nă - toa - re, Cân - te - ce de neam.
Refren:

 Nu ne-om tre-ce cât pe lu - me Co - drul va mai fi,

 Cât i-o ști lu-mea de nu - me Și de noi va ști. Și de noi va ști.

2. Doina noastră cine-o știe,
 Izvorâre-i clară
 Din vecie, în vecie
 Apă dulce-amară.

Refren:

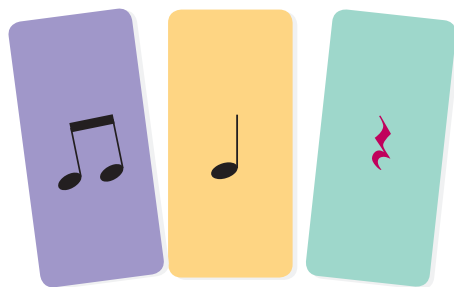
Nu ne-om trece cât pe lume
 Doina va mai fi,
 Cât i-o ști lumea de nume,
 Și de noi va ști. – bis

3. Mama noastră-o să rămână
 Pururi la izvor
 Lângă doina ce-o îngână
 Împrospătător.

Refren:

Nu ne-om trece cât pe lume
 Mama va mai fi,
 Cât i-o ști lumea de nume,
 Și de noi va ști. – bis

9. **Lucru în grup.** Confecționați mai multe fișe din carton cu durate de note: pătrime, optime și pauza de pătrime. Utilizați-le la alcătuirea formulelor ritmice, pentru acompanierea melodiilor.

Edvard Grieg.

În peștera împăratului munților

Piesa „În peștera împăratului munților”, cu subiect fantastic, face parte din suita „Peer Gynt” de E. Grieg. Personajul principal, tânărul Peer, cutreieră pământul și ajunge în peștera împăratului munților. Acolo el întâlnește creaturi enigmatice, care trăiesc la mari adâncimi.

Muzica din compoziție redă dansul făpturilor din peștera împăratului munților. Muzica piesei are forma temei cu variațiuni. La început ea sună foarte încet și misterios, cu sunete grave, în tempo rar și caracter de marș. Apoi sonoritatea muzicii crește treptat, tempoul se mărește și melodia este interpretată în caracter dansant la toate instrumentele orchestrei.

Limbajul muzical al piesei creează senzația de apropiere a creaturilor subpământene.

Theodor Severin Rittelsen.
Peer Gynt în peștera împăratului munților

10. 🎧 Audiati piesa și descoperiți elementele expresive ale limbajului.
11. 🎤 Fredonați melodia piesei menționate pe silaba „ta” și imitați cu degetele pașii creaturilor: a) timizi, fricoși; b) îndrăzneți, voioși.
12. 🎨 Studiați „Partitura ascultătorului” la piesa „În peștera împăratului munților” în timpul audiei.

13. 🎵 Descoperiți succesiunea instrumentelor muzicale care interpretează melodia variațiunilor.

14. Executați acompaniamentul ritmic la piesa „În peștera împăratului munților”, folosind instrumente muzicale de percuție potrivite.

15. Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Da” și „nu”, „nu” și „da” și «da»”.

„Da” și „nu”, „nu” și „da”

Refren:

Muzică și versuri: Nicolae Moldoveanu

„Da” și „nu”, „nu” și „da” nu se pot în - mă-nun-chea,
Nu poți fi cum vrei tu: Nu poți fi și „da”, și „nu”.

1. Când mă - mi-ca-ți zi - ce: „Hai!”, Le - nea spu - ne să mai stai,
Ta - ta când vrea să luc - rezi, Le - nea-ți spu - ne să mai ștezi.

Refren:
„Da” și „nu”, „nu” și „da” nu se pot în - mă-nun-chea,
Nu poți fi cum vrei tu: Nu poți fi și „da”, și „nu”.

2. Bun și rău, rău și bun, Nu poți da brațul tău
Când se-adună, se răpun, Celui bun și celui rău.

16. **Lucru în grup.** Determinați mesajul acestui cântec. Reprezentați-l într-un poster.

Forma liberă (deschisă)

Există lucrări muzicale a căror structură reprezintă o succesiune liberă (sau deschisă) a părților din care sunt constituite.

Cea mai simplă formă muzicală *liberă* este alcătuită din trei părți diferite.

Deși sunt diferite, părțile lucrării se reunesc prin mesajul compozitorului.

Piotr Ceaikovski.

Capriciul italian

Compoziția pentru orchestra simfonică „Capriciul italian”, scrisă de Piotr Ceaikovski, are formă liberă.

În introducerea orchestrală se evidențiază sunetele fanfarelor. Apoi urmează două teme (melodii) cu caracter dansant. La finalul piesei sună o melodie populară italiană – **tarantela**.

Structura „Capriciului italian” se notează astfel:

introducere + A + B + C + D + A₁ + E + B₁ + E₁ + B₁ (coda).

1. 🎧 Audiați „Capriciul italian” de P. Ceaikovski. Caracterizați dispoziția creată de melodiile lucrării.
2. 🎧 Găsiți pe Internet și vizionați interpretarea dansului tarantela.

Perraut Leon. *Tarantela*

Dicționar

capriciu – compoziție instrumentală de formă liberă, de improvizație, cu treceri neașteptate de la o stare emoțională la alta, cu modificări ale ritmului și efecte timbrale vii;

coda – fragment de încheiere a unei lucrări muzicale care nu intră în structura ei de bază;

tarantela – dans popular italian, originar din orașul Taranto, cu caracter pasionat, executat în mișcarea de trei timpi și într-un tempo rapid.

3. Învățați și interpretați expresiv cântecul „Povestea unui ciobănaș”.
4. Modelați un plan de interpretare expresivă a acestui cântec.
5. Alegeți expresivitatea potrivită pentru fiecare strofă din cântec: gradația tempoului, caracterul intonației (cantabil/dansant/de marș) și nuanțele dinamice.

Povestea unui ciobănaș

Muzică și versuri: Dumitru Stancu

Andante

1. Am să vă spun, co - pii, po - ves - tea u - nui cio - bă - naș: Am
 să vă spun, co - pii, po - ves - tea u - nui cio - bă - naș. Tra, la, la
 la, la, la, la. Tra, la, la, la, la, la, A u - nui cio - bă - naș.

<p>2. În fiecare zi mergea
Cu turma pe înaș.
Printre oițe, mielușei
Drăguțul ciobănaș.
Tra, la, la la, la, la, la, – <i>bis</i>
Drăguțul ciobănaș.</p>	<p>5. Am să mă duc îndată eu,
Am să mă duc în zbor,
Să chem aici cu pușca lui
Pe mândrul vânător.
Tra, la, la, la, la, la, la, – <i>bis</i>
Pe mândrul vânător.</p>
<p>3. Dar cum mergea, cântând voios
Spre crângul înverzit,
Un pițigoi din vârful de pom
Așa i-a ciripit:
Tra, la, la, la, la, la, la, – <i>bis</i>
Așa i-a ciripit.</p>	<p>6. Și vânătorul iscusit
Îndată a venit,
El, lupu-ascuns într-un tufiș,
Pe loc l-a nimerit.
Tra, la, la, la, la, la, la, – <i>bis</i>
Pe loc l-a nimerit.</p>
<p>4. Cirip, cirip, ascultă-aici,
Cirip, băiatule.
Stă lupu-ascuns într-un tufiș,
Păzește-ți oile.
Tra, la, la, la, la, la, la, – <i>bis</i>
Păzește-ți oile.</p>	<p>7. V-am spus acum, copii, povestea
Unui ciobănaș.
Cânta și el, dar nu ca voi,
Cânta din fluieraș.
Tra, la, la, la, la, la, la, – <i>bis</i>
Cânta din fluieraș.</p>

6. Învățați și interpretați expresiv cântecul „Cimpoiul”.

Cimpoiul (cântec popular)

Moderato

La noi în sat, Pe în - se - rat,

Zum, zum, zum, zum. Zum, zum, zum, zum. Zum, zum, zum, zum. Zum, zum, zum, zum.

Cânt-un cim-poi Pen-tru noi doi. Zum, zum, zum, zum, zum, zum, zum, zum.

Zum, zum, zum, zum. Zum, zum, zum, zum. Zum, zum, zum, zum. Zum, zum, zum, zum.

7. Imitați cântatul la cimpoi. Divizați-vă în două grupuri și cântați simultan: primul grup – melodia portativului I, al doilea grup – cea a portativului al II-lea.
8. **Lucru în grup.** Elaborați un proiect artistic dedicat Zilei Copiilor, care să conțină poezii și cântece potrivite sărbătorii. Acompaniați cântecele cu mișcări de dans, percuție corporală sau la instrumente muzicale pentru copii. Algoritm:
- Selectarea cântecelor, dansurilor și a versurilor.
 - Confecționarea și trimiterea invitațiilor.
 - Alcătuirea afișului de promovare în școală și în comunitate.
 - Organizarea repetițiilor pentru învățarea programului.
 - Desfășurarea evenimentului. Nu uitați să fotografiați!

9. **Joc muzical.** Învățați melodia cântecului „Să cântăm, să jucăm”: 1. Elaborați și exersați mișcări de dans potrivite pentru melodia refrenului. 2. Alcătuiți, sub formă rondo, un repertoriu de cântece dedicat unei teme, în care cântecul „Să cântăm, să jucăm” va fi elementul A (refrenul). Exemple de teme: „O zi de primăvară”, „Sărbătorile primăverii”, „Anotimpul cel mai drag”.

Să cântăm, să jucăm

(dans popular românesc)

Allegro Refren:

La la la la la la, să cân-tăm, La la la la la la, să ju-căm!
La la la la la la, sal-tă-n joc, La la la la la la, mai cu foc!
Ba-teți tot pe loc, tal-pa mai cu foc, La la la la la la la,
Prin-deți câ-te doi, pa-sul mai vi-oi, La la la la la la la,
Să ră-su-ne-n văi, jo-cul de la noi, La la la la la la la la la la.
Fe-te și bă-ieți, să ju-căm cu toți, La la la la la la la la la la.

10. **Jocul „Pătratul magic”.** Căsuțele pătratului din imagine au durate care însumează patru timpi pe verticală, pe orizontală și pe diagonală. Elevul-moderator va rosti parola formată din 2 indicii: a) direcția (orizontală, verticală, diagonală); b) cifra de la care pornește formula ritmică.

Citiți ritmic formulele în diverse variante de tempo.

	1.	2.	3.	4.	
16.					5.
15.					6.
14.					7.
13.					8.
	12.	11.	10.	9.	

11. Realizați pe caiet un „Pătrat magic” cu trei căsuțe (3x3) care să însumeze durate în măsura de trei pătrimi.

12. 🎧 Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Cele mai frumoase flori”.

Cele mai frumoase flori

Versuri: Ciupi Rădulescu

Muzică: Maria Eni

Moderat

1. Mi - nu - ni - le lu - mii, mi - nu - ni - le fi - rii, Nu - s

șap - te, cum s-a spus de-a-tâ - tea ori, A - de - vă -

ra - te - le mi-nuni ale - o - me - ni - rii, Cresc mi - li -

ar-de în gră-di-ni-le iu - bi-rii, Și-s ce-le mai fru-moa-se flori. Ce-le

mai fru-moa-se flori, Nu-s pan-se-lu - țe - le, nici tran-da-

fi - rii Ce-le mai fru-moa-se flori, A-par pe lu-me în gră-di-ni-le iu -

bi-rii, Ce-le mai fru-moa-se flori, Se duc la școa-lă cu lec-ți-a-n-vă-

ța - tă. Și chiar de nu iau no - ta ze - ce câ - teo-

da - tă, Sunt to - tuși ce - le mai fru - moa - se
 flori. 2. În lu-mea-n-trea-gă în - tâl-nim a - tâ - tea
 flori, Pe ca-re le să-ru-tă Soa-re-le în zori, Iar flu-tu-
 rași de ca - ti - fea plini de ui - mi - re, Le fac într-
 u-na dec-la-ra-ții de iu - bi - re. Su-râ-sul lor a-re ce-va co-pi-lă-
 resc, Ca-re vib - rea-ză ca un suf-let o-me-nesc, Fac în gră-
 di-na lu-mii ho-ră de cu-loa-re, Năs-când spe-ran-țe, bu-cu-rii și săr-bă-
 toa - re. Și to - tuși! Și to - tuși! Ce - le //
 ce-le mai fru-moa-se, ce-le mai fru-moa-se, bătai din palme flori!

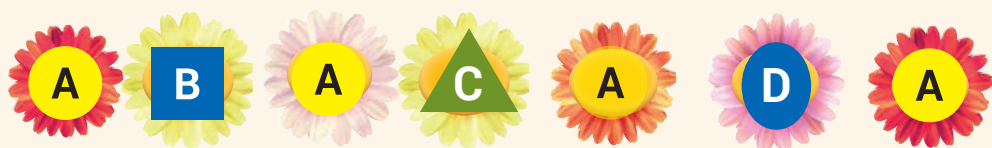
13. Realizați un poster „Arborele compozitorilor”: decorați arborele cu portretele compozitorilor și prezentați colegilor informații despre copilăria marilor compozitori din surse de pe Internet.

Evaluare

1. Alcătuieste un careu de cuvinte încrucișate despre formele muzicale compuse din șirul de cuvinte: *formă, rondo, variațiuni, Mozart, Daquin, Grieg, Ceaikovski*.
2. Explică: a) prin ce se deosebesc formele simple de formele compuse; b) formula formei muzicale *rondo*; c) formula formei muzicale *tema cu variațiuni*; d) forma muzicală liberă.
3. Elaborează variante de formule ritmice la măsura de patru timpi din fișe cu durate de pătrimi, optimi și pauze de pătrimi.
4. Realizați jocul „Dialoguri muzicale”: 1. Un elev execută desenul ritmic la melodia unui cântec studiat, iar ceilalți ghicesc titlul acestuia. 2. Elevul care a recunoscut denumirea cântecului creează un desen ritmic ce este executat de toată clasa sub formă de ecou.
5. Completează pe caiet un tabel după modelul de mai jos.

Forme muzicale compuse	Titlul și autorul creației muzicale

6. Creează forma muzicală rondo din cântece despre primăvară. Notează pe caiet planul de interpretare după modelul de mai jos. Evaluează cultura interpretării cântecelor, utilizând reperele de la pagina 82.

7. Elaborează împreună cu colegii succesiunea elementelor de percuție corporală potrivită pentru acompanierea melodiei unui cântec. Apreciați reciproc artistismul și originalitatea creației, utilizând cuvinte încurajatoare. De exemplu: **Creativ!** **E cazul să aplaudăm!** **Extrem de bine!** **Impresionant!** **Încântător!** **Mă bucur!** **Merită discutat!** **Știam că poți să o faci!** **Te-ai străduit!** **Tare de tot!** **Lăudabil!**

Credit foto: © Î.E.P. Știința (Daniela Șemeachin-Spînu); www.fr.wikipedia.org, www.pinterest.com, www.pinterest.ru, blog.sina.com.cn, spaces.ru, organhall.md, www.youtube.com, www.wikiart.org, desenepeteri.ro, www.amosnews.ro, festivalenescu.ro, www.delcampe.net, www.bestmusic.ro, omskportal.ru, commons.wikimedia.org, www.kidspots.ro, www.scolabohotin.webgarden.ro, apropomagazin.md, 1080plus.com, www.moldova.ms, acasatv.md, www.noi.md, www.getlinkyoutube.com, www.timpul.md, © Sputnik / Miroslav Rotari, xoomclips.com, www.sondakika.com, www.desteptarea.ro, www.musicstack.com, es-milles-et-une-danse.e-monsite.com, lyricstranslate.com, brosteni2.blogspot.com, jurnalul.ro, www.prospect.md, www.esm.rochester.edu, www.amazon.com, en.kremlin.ru, wikipedia.wordpress.com, © freepik.com, © pixabay.com

Î.E.P. Știința se obligă să achite deținătorilor de copyright, care încă nu au fost contactați, costurile de reproducere a imaginilor folosite în prezenta ediție.

Responsabil de ediție: Larisa Dohotaru

Redactor: Mariana Belenciuc

Corector: Maria Cornesco

Redactor tehnic: Nina Duduciuc

Pictori: Daniela Șemeachin-Spînu, Irina Oleinic

Machetare computerizată: Luminița Ermurachi

Copertă: Romeo Șveț

Ilustrație copertă: Octavian Curoșu

Imprimare la

COMBINATUL POLIGRAFIC

str. Petru Movilă, 35

MD-2004, Chișinău, Republica Moldova

Comanda nr.